Inv. 892121.
Inv. 13969.
BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

(VOL. IX)

Inv. 14342
FUNDAŢIUNEA UNIVERSITARĂ CAROLI

POESIĬ

(VOL. III)

Donaţiunea Maiorescu
177259
19227.

LEGENDE NOŬE — OSTAŞIĬ NOSTRI

BUCURESCI
EDITURA LIBRARIEI SOCECU & COMP.
7, Calea Victoriei, 7
1880.

859-1
859 (Alecsandri 1)

BUCUREȘTI
COTA 4868

056

RC 77/04

1961

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE:

Teatru . . . . . Vol. 1—4
Poesii . . . . . „ 5—6
Prosa . . . . . „ 7
Despot-Vodă (urmarea Vol. 1—4) . . . „ 8
Poesii (urmarea Vol. 5—6) . . . . „ 9

B.C.U. Bucuresti
C19227

CUPRINDEREA

LEGENDE

		Pag.
I	— Cânticul Ginteĭ Latine	1
II	— Răpirea Bucovineĭ	3
III	— Hodja Murad	11
IV	— Guarda Saraiuluĭ	17
V	— Noaptea Albă	23
VI	— Vîntul de la Miază-zi	29
VII	— Ghioaga luĭ Briar	36
VIII	— Becri Mustafa	43
IX	— Prier şi fata erniĭ	62
X	— Poeana farmecătoare	67
XI	— Dorul de braḑi	74
XII	— Soare de earnă	76
XIII	— Strofe luĭ C. Rolla	79
XIV	— Stroe Plopan	81

OSTASII NOSTRI

		Pag.
I	— Balcanul şi Carpatul	89
II	— Peneş Curcanul	92
III	— Sergentul	101
IV	— Păstorii şi Plugarii	104
V	— Fraţii Jderi	106
VI	— Căpitanul Romano	111
VII	— Hora de la Plevna	113
VIII	— Hora de la Griviţa	116
IX	— Marşul Călăraşilor	119
X	— Odă ostaşilor Români	121
XI	— Epistolă Generaluluĭ Florescu	124
XII	— La Turnu Măgurele	131
	Note	153

I

CANTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Intre-a le lumeĭ ginte marĭ;
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpiĭ seculari.
Menirea eĭ tot inainte
Măreţ indreaptă paşiĭ seĭ.
Ea merge 'n capul altor ginte
Versând lumină 'n urma eĭ.

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce, răpitor;

Străinu 'n cale-ĭ se inclină
Şi pe genunchĭ cade cu dor.
Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, in aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pămîntuluĭ comorĭ
Şi mult voĭos ea le imparte
Cu celelalte-a eĭ surorĭ,
Dar e teribilă 'n mănie
Când braţul eĭ liberator
Lovesce 'n cruda tiranie
Şi luptă pentrŭ-al seŭ onor.

In ḑioa cea de judecată
Când, faţă 'n cer cu Domnul sfînt,
Latina gintă-a fi 'ntrebată
Ce aŭ făcut pe-acest pămînt?
Ea va respunde sus şi tare:
„O! Doamne 'n lume cât am stat
„In ochiĭ seĭ plinĭ de-admirare
„Pe tine te-am representat!“

Mirceştĭ.

II

RAPIREA BUCOVINEI

I

Ceahleŭ! bătrîn gigante al munţilor Carpaţĭ!
Privesce peste norii in juruţĭ adunaţĭ
Ce sgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-oparte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiŭ al câruĭ vultur mare
Rotundul glob şi sceptrul iĭ ţine strinşĭ in ghĭare;
Austria ce vede foind l'a eĭ picioare
Un roiŭ in neastĕmpĕr de marĭ şi micĭ popoare,
Şi poartă cu mîndrie coroana cesarină
La care-insuşĭ Carpaţiĭ şi Dunărea se 'nchină;
Austria ferice adĭ e in serbătoare!

Armatele-ĭ deprinse a fi invingĕtoare
Desfâşură largĭ steagurĭ de falnică paradă
Sub cerul Bucovineĭ ce geme, tristă pradă...
Soldaţi 'n uniforme ferite de-orĭ ce pete
Se 'nşiră ca un codru de puscĭ, de baĭonete,
Atât de ingrijite cât parŭ, lucind la soare,
Un arsenal simetric de arme-ăncă fecioare.
Vitejiĭ poartă 'n frunte crengĭ verdĭ ce se indoae
Ca laurĭ blândĭ de pace in lipsă de resboae.
Eĭ staŭ in liniĭ drepte şi armele presentă
La şefĭ muĭaţĭ in aur, infăşuraţĭ in lentă
Şi gărboviţĭ sub sarcinĭ de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
De bravĭ Husarĭ, Centaurĭ, iuţĭ-fugătorĭ, mult [sprintenĭ,
Cu aripĭ la copite şi la picioare pintenĭ.
Sleiţĭ pe caĭ de frunte şi stând in ranguri drept.
Eĭ parŭ in nerăbdare se iee lumea 'n pept.

Maghiarul resucesce musteaţa-ĭ cătrănită,
Ĭar calu-ĭ muşcă frîul sub buza luĭ strunită,
Avĕnd unul cu altul o taĭnică rudire
Prin dorul ce frămîntă selbatica lor fire.
Privindu-ĭ, staĭ pe gânduri şi 'ntrebĭ de 'nobilează
Calul pe om, saŭ omul pe cal îl completează.

La dreapta se vedŭ tunurĭ in rînd lucind de-oparte,
Deprinse-a svĕrli moartea in duşmanĭ de departe.
Aspectul lor e crâncen, grav, amenin̦ţător
Câcĭ moartea locuesce ascunsă 'n sinul lor;
Ĭar gura-le e gata din pept s'arunce 'n vînt
O salvă triumfală saŭ salvă de mormînt.

Şi 'n laturĭ ş'imprejurul puterniceĭ armate
Se 'ndeasă-o gloată oarbă de tipurĭ variate:
Nemţĭ, Leşĭ, Rusnacĭ şi Unguri, babelică mulţime
Pătată, 'nădu̦şită de neagra Evreime.
Toţĭ pleacă a lor frunte pe când in catedrală
Se 'nalţă Te-Deumul la sfera ideală.
Toţĭ sînt in aşteptare . . .
De-odată-un freamĕt sboară
De-alungul prin oştime şi 'n gloată se strecoară.
Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
Tamburele resună şi muzicele-alese
Intoană marĭ fanfare ce se unescŭ in sunet
Cŭ-a clopotelor svonurĭ, cŭ-a tunurilor tunet.

Electrică scăntee pătrunde lumea toată.
Un glas de miĭ de glasurĭ, un ura lung de gloată
Esprimă 'n limbĭ diverse naive 'ntusiasmurĭ...
Delirul Evreimeĭ ajunge pân' la spasmurĭ!

Dar ce serbează astfel Austria cu fală?
Serbează-al unuĭ eroŭ vr'o faptă imortală,
Saŭ ḑioa unuĭ Cesar, saŭ noŭe, marĭ victoriĭ
Ce-aŭ coronat armata cu marĭ şi noŭe gloriĭ?

II

Ceahleule, vecine cŭ-a ceruluĭ minunĭ,
Vechiŭ martur de-a le lumeĭ clipescĭ deşertăciunĭ!
Respunde din nălţime: De ce astă serbare
Deşteaptă in Suceava o lungă vaetare,
Un plâns de-amărăciune, un gemet de morminte,
Un noŭ fior de moarte prin moartele-oseminte?
A clopotelor tonurĭ metalice, pompoase,
De ce trezescŭ in Putna resunete duĭoase?
De ce tresarŭ stejariĭ c'un freamĕt de oştire?
De ce Românul simte o cruntă oţerire?
De ce măreaţa umbra luĭ Stefan, sus pe munte,
Cu giŭlgiŭl seŭ de secolĭ s'acopere pe frunte?

„Austria serbează cu vîlfă maiestoasă
„A tristeĭ Bucovine răpire dureroasă
„Prin frauda infamă ş'a Turculuĭ vĕnḑare!..
„E jubileŭ de moarte câcĭ preţul de trădare
„S'aŭ numerat pe racla luĭ Ghica Domn, ucis!...
„Şi astăḑĭ pe-acea crimă un secol s'aŭ inchis.

Inchis?.., Noĭ îl deschidem!... şi adeverul sfînt
Chiemat, la glasul ţeriĭ se 'nalţă din mormînt.
Fantasmă săngerândă, la lume el apare
Se spue a luĭ Ghica română protestare
In ḑioa mult nefastă când tristă, umilită,
Moldova de-a eĭ soră fu silnic deslipită;
Se spue fărdelegea aceluĭ laş Vizir,
Unealtă de peire a Domnuluĭ martir,
Ce 'n setea luĭ de aur jertfit-aŭ lăcomieĭ
O sculă din coroana antică-a Românieĭ!

Victimă neferice inaltelor trădărĭ,
Aḑĭ este inceputul a taleĭ resbunărĭ,
O! Ghica, nume sacru ce astăḑĭ reaparĭ
Ca vecĭnică sentenţă a ghîḑilor barbarĭ!

Privesce-o! mare umbră, din boltele senine,
In astă ḑi de doliŭ când miĭ de limbĭ străine,
Crestinĭ legaţĭ cu Iuda in stranie unire,
Serbează-a Bucovineĭ modernă restignire;
Privesce: Noĭ cu jale, supuşĭ acum tăcereĭ,
Venim ca se'ţĭ aducem ofrandele durereĭ,
Venim se vĕrsâm lacrimĭ ce inima le plânge
Pe locul unde curs'aŭ, o! Doamne, al teŭ sânge!

III

Istoria inscrie tot ce-aŭ veḑut şi vede,
Ea ḑice: Românie, in ceruri te increde
Câcĭ lacrimele calde de-un neam intreg vĕrsate
Rodescŭ jos Dreptul sacru şi sus nalta Dreptate.
Decĭ umbră maĭestoasă te 'ntoarce spre hotare
Ş'acum, după un secol trecut, ḑi cu glas tare:

„Tu, scumpă Bucovină, odraslă românească!
„Tu, cuĭbul viţejieĭ, tu, fală stremoşească!
„Respunde'n faţa lumeĭ cŭ-a ta dispreţuire
„Acelor ce aclamă a ta nenorocire.
„Evreiĭ te insultă l'a soareluĭ lumină
„Ca pe un şoĭm ce'l roade o lacomă vermină.
„Eĭ ridŭ de tine astăḑĭ creḑênd c'a lor grămadă
„De-acum pe vecĭnicie te face a lor pradă;
„Dar nu te potŭ ajunge insultele profane
„Când eştĭ vlastarea, fiĭca cohortelor romane,
„Când, falnic rezemată pe vechile mormînturĭ,
„Păstrezĭ in al teŭ suflet anticele avînturĭ;
„Când fiecare arbor din codri-ţĭ fioroşĭ
„Cuprinde o legendă din timpiĭ glorioşĭ:
„Când fiecare stîncă, şi plaiŭ, şi rîŭ, şi nume
„Atestă că nu pĭere romana gintă 'n lume!

„Prin aer câte-odată se vedŭ trecênd in sbor
„Lungĭ cârdurĭ de corbĭ negri cu svon croncănitor.
„Flămândĭ, eĭ cad pe câmpurĭ, se credŭ stăpânĭ pe ţéră
„Dar e destul se vadă un uliŭ ca se peară.
„Pe ceriurile-albastre adese orĭ s'adună
„Troene 'ntunecoase de negri norĭ ce tună.
„Se pare c'aŭ se verse potopul pe pămînt
„Dar ca se-ĭ răsipească ce trebue?... un vînt! "

Veni-va ḑioa sfîntă când vîntul mîntuireĭ
Va duce corbĭ şi nourĭ pe calea pribegireĭ,
Şi cerul ţeriĭ noastre ear fi-va nepătat
Şi limpide ca ochiul de lacrimă spălat.
Ear pân'atuncĭ, o! Doamne, dacă-ĭ permis se ridă
De codrul vechiŭ şi sacru pradalnica omidă,
Hulească Evreimea fanatică, duşmană,
Uĭtând Ierusalimul, uĭtând spada romană!
Şi marele imperiŭ aclame cu trufie
Un act care atristâ pe 'ntreaga Românie!
Ordone umilirea simţireĭ crestinescĭ
Ca se complacă ureĭ şi turbeĭ Evreescĭ,
Şi facă se resune vezduhul de fanfare,
De clopote, de tunurĭ, de crâncena serbare.

Zadarnic! acel sgomot cât de puternic fie
Nu 'mpedică pe bronzu-ĭ istoria se 'nscrie,
Pe lângă-a lumeĭ fapte infame saŭ sublime,
O fraudă, o crimă şi doă marĭ victime!

III

HODJA MURAD PASA

VIZIRUL SULTANULUI AHMET.— 1604

Hodja Murad, Vizirul Sultanuluĭ Ahmet,
Avea treĭ fiĭ resboĭnicĭ vestiţĭ: Ghiŭn, Ild, Djennet, [1])
Treĭ şoĭmĭ, treĭ leĭ, treĭ fulgerĭ, treĭ florĭ din toam-
[na vĭeţiĭ,
Iubirea, mîngăerea şi fala bătrîneţiĭ.
Când iĭ privĭa in pace la umbră adormiţĭ,
Curgeaŭ duioase lacrimĭ din ochiĭ luĭ ţintiţĭ
Şi 'n inima-ĭ de tată, plăpândă, simţitoare,
Ca 'n raĭul luĭ Mohamed era dulce recoare;

Ear când, vitejĭ, in focurĭ se aruncaŭ tustreĭ,
Iş̆ĭ netezĭa el barba ḑicênd: Eĭ sîntŭ aĭ meĭ!

Mult timp Murad in lupte tocindu-şĭ iataganul,
Mărise, apărase întreg Aliotmanul, [2])
Şi 'n Asia supusă clădind movilĭ de morţĭ,
Luase titlul falnic de *Spada 'Nalteĭ Porţĭ.*
Poporul însă, prada urgieĭ, ce-l veḑuse
Săpând gropĭ largĭ şi dese pe care le umpluse
Cu sute, miĭ cadavre, toate-aşeḑate 'n snopĭ,
Maĭ drept îl poreclise: *Crunt săpător de gropĭ...* [3])

Intr'unul din acele resboae sângeroase
In care moartea oarbă cosea cu miĭ de coase,
Pe locul ce se 'ntinde in jur de Dĭarbekir,
Alâturea cu-o groapă şedea asprul Vizir.
In faţă-ĭ Enicerii, mult crâncenă poţae,
Păziaŭ o tristă gloată de robĭ prinşĭ in batae,
Meniţĭ se umple groapa cu trupurile lor
Sub apriga privire luĭ Hodja 'nvingĕtor.

Optḑecĭ de anĭ pe umerĭ şi splendida-ĭ armură
Plecaŭ sub grea povară mareaţa luĭ statură,
Dar ochiĭ seĭ in flacărĭ luceaŭ şi alergaŭ
La fiĭ luĭ ce 'n zare pe duşmanĭ alungaŭ,

Şi râpide din zare veniaŭ se s'odihnească
Pe trista hecatombă din groapa vizirească.
Calâiĭ, roşĭ de sânge, la semnu-ĭ se 'ndemnaŭ,
Pe robiĭ toţĭ de-a rîndul ĭĭ descăpĕţinaŭ
Şi trupurile calde ce imbataŭ omorul
Cadeaŭ in groapa largă impinse cu piciorul;
Iar Hodja, fără milă la strigăt de aman, [4])
Rostĭa cu glas fanatic verseturĭ din Coran...

Eat' un Spahiŭ călare ce trece 'n răpegiŭne
Cu 'n prunc culcat pe braţe-ĭ, frumos ca o minune!
Vizirul il zaresce şi 'ntreabă pe Spahiŭ:
„Unde-aĭ găsit, Hassane, odorul acest viŭ?"
Hassan plecat depune pe câmpul ud de sânge
Copilul, rod in floare, ce tremură şi plânge,
Se 'nchină şi respunde: „Găsitu-l'am sub cort,
„Lipit de al seŭ tată creştin, in luptă mort."
Vizirul se incruntă; el strigă: „A! muĭere!
„De şerpĭ plinĭ de otravă aĭ milă şi durere?
„Ucide-l....
— „Eŭ? replică Spahiul revoltat,
„Eŭ se ucid orfanul la sinul meŭ purtat?
„L'am dăruit cu ḑile, şi vreĭ se-mĭ intorc darul?
„L'am sărutat, ş'acuma se 'nfig in el pumnarul?...
„Allah! in care timpurĭ ajuns'am noĭ de viĭ,
„Bătrîniĭ dac'ordonă ucideri de copiĭ?

„Allah, Allah! cum poate o frunte maiestoasă
„Se 'ncuĭbe-o cugetare atât de fioroasă?
„Cum?... barbă-atât de albă şi cuget inăsprit?
„Cum? tu, Vizir! tu, hodje! şi ochiul teŭ orbit [5])
„Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
„Sacrat prin inocenţă şi prin nenorocire?
„Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul teŭ!
„Copil cine ucide iş̆ĭ perde neamul seŭ!"

Spahiul nobil saltă pe cal şi 'n câmp dispare
Lăsând in minţĭ şi inimĭ o rece 'nfiorare,
Ear micul ânger chiamă, oftând, cu jalnic glas,
Pe tata luĭ, sermanul! departe-acum remas.

Vizirul stăpînesce mănia luĭ ferbinte,
Ḑicênd: „Nefericitul Hassan!... e scos din minte!"
Apoĭ, câtră Ciauşiĭ cu nume de Caplanĭ: [6])
„Din voĭ care voesce cincĭ-ḑecĭ de pungĭ de banĭ
„Pe-acest puiŭ de nopârcă se vie se-l omoare!"
Ciauşiĭ respundŭ: „Leul nu calcă pe o floare!"

Vizirul ḑice eară; „Solacĭ, Spahiĭ, Neferĭ, [7])
„Voĭ toţĭ Vultanĭ de pradă, voĭ aprigĭ Eniceri,
„Ve daŭ a mele haĭne, ve daŭ a mea comoară,
„Şi sabia-mĭ şi cortul şi calul meŭ ce sboară,

„De mi-ţĭ ucide-acuma pe-acest prunc de ghiaur...“
Toţĭ staŭ in neclintire ca statuĭ imprejur.

Un singur, caleŭ negru, cu buze săngerate,
Cu peptul gol, cu braţe lungĭ, groase, incordate,
S'apropie in grabă de bietul copilaş;
Dar pruncul la el cată atât de drăgalaş
Ş'atât de blând, drăguţul, caleuluĭ zimbesce,
Cât negrul scapă arma din mână, se uĭmesce
Şi fuge cŭ-oţerire, nebun, răcnind: „Nu vreŭ
„Nicĭ haĭne, nicĭ comoară!... maĭ bine se mor eŭ!“

Atuncĭ vizirul, tigru turbat de a sa ură,
Scărşnind din dinţĭ selbatic, facênd clăbucĭ la gură,
Se scoală in picĭoare teribil, nalt, semeţ,
Şi fulgeră armata cu 'n ochiŭ plin de dispreţ.
El strigă: „O! nemernicĭ, o! tristă seminţie!
„Arslanii[8]) luĭ Mohamed cu cânĭ aŭ prins frăţie!
„Mişeĭ cu pept de taurĭ şi inimă de mĭeĭ,
„Lupĭ fără dinţĭ in gingenĭ! Mişeĭ, mişeĭ, mişeĭ!
„Un slab copil de lapte, un fir de earbă crudă
„Ve frânge 'n mână pala de sânge âncă udă?..
„Uĭtaţĭ c'această fiară cu chip viclean şi blând
„Menită-ĭ ca se crească precum un negru gând,
„Un gând de resvrătire, un gând de resbunare?..
„Amar de capul vostru când fiar'-a cresce mare!

„O! sfînt Profet! fiĭ martur din lumile cerescĭ
„Că singur eŭ, eŭ singur in ḑile bătrînescĭ
„Respect şi-ţĭ apăr legea de limbile pizmaşe
„Sdrobind in oŭ pe şerpe şi pe ghiaur în faşe!..“
El ḑice, se răpede ş'apucă blasfemând
Cu mâna-ĭ tremurândă copilul tremurând,
Infige-a sale unghiĭ in carnea luĭ de spumă
Şi pe-ale gropiĭ marginĭ il pleacă şi-l zugrumă!...

Grozav spectacol! Cerul se'ntunecă de-un nor!...
Copilu 'n sinul morţeĭ adoarme zimbitor
Şi sufletu-ĭ se 'nalţă l'a ceruluĭ altare,
Ear Hodja fanaticul remâne 'n ecsaltare!...
Dar eată câ pe câmpul de sânge aburind
Se vedŭ treĭ caĭ in fugă sărind şi tăriind
Treĭ palide cadavre a treĭ vitejĭ de oaste
Strepunşĭ de iatagane in pepturĭ şi in coaste.
Eĭ vinŭ din zarea roşă nebunĭ, inspaĭmîntaţĭ
De morţiĭ ce-ĭ urmează prin ţernă resturnaţĭ
Ş'alâture cu groapa eĭ se oprescŭ... Deodată
Un râcnet se ridică, şi 'n groapa blăstemată
Mort cade cruntul Hodje, vizirul luĭ Ahmet.

Acele treĭ cadavre eraŭ: Ghĭun, Ild, Djennet!

Mirceştĭ, Ianuarie 1876.

IV

GARDA SARAIULUI

Selim Sultanul doarme pe patu-ĭ de plăceri
Avênd un scut puternic de crânceni Eniceri
Ce staŭ veghiênd la poarta saraiuluĭ de pază.
Sultanul doarme 'n pace şi gându-ĭ nicĭ visează
Că insuşĭ Eniceriĭ jurat-aŭ pe Allah
Se dee pradă morţeĭ Viziri şi Padişah!..
E cerul fără stele; intreg Stambulul tace.
Precum un mut gigantic, perdut in umbră zace
Temênd se nu deştepte Şahinul până 'n ḑi...
Când leul odihnesce e bine-a nu-'l trezi.

BIBLIOTECA CENTRALĂ

Saraiul pe o culme se 'nalţă şi apare
Ca o fantasmă neagră ce dâ infiorare.
Locaş de feerie, minune-orientală,
Raiŭ luminat in sinu-ĭ de-o raḑă infernală...
Gândirea spaĭmântată in laturĭ stâ de el
Căcĭ pe sub cer deasupra-ĭ plutesce Azrael. [2])
Şi însă prin tăcere o tristă cucuvae
Suspină 'n mĭeḑul nopţeĭ pe-a luĭ Selim odae,
Şi valurile negre de-a lungul in Bosfor
Şoptescŭ un vaet jalnic şi mult intristător.

Deodată, pe când somnul şi ochĭ şi minte fură,
A curţeĭ poartă sună de-o surdă lovitură...
Pe loc toţĭ Enicerii de pază, deşteptaţĭ,
Saltă 'n picĭoare, gata de luptă, inarmaţĭ,
Ş'Abdul-Aga, *Nakibul*, [3]) in kiosk deasupra porţiĭ
Se urcă fără grijă de intălnirea morţiĭ.
El vede 'n pĭaţa largă şi vede 'n fund pe stradă
De umbre inarmate o taĭnică grămadă
Venind prin intuneric cu sgomot năduşit...
Torent de resvrătire ce creşte nesimţit.
Eraŭ ortate dese de cruntă-Enicerime
Pornite se restoarne Sultanul din nălţime. [4])
O nouă lovitură maĭ tare 'n poartă bate!.
Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
Şi strigă 'n pĭaţă: „Cine? Cine 'n Stambul cutează
„Se misce când Sultanul doarme ş'Abdul veghiază?“

— „Abdul! deschide poarta! respunde-un glas din [pĭață.
„Tu sciĭ câ 'n ochiĭ noștri Selim e șters din vĭață.
„Sciĭ câ ne-am prins cu toțiĭ prin aspru jurămînt
„Se-l facem de pe tronu-ĭ se cadă in mormînt!..“
Abdul se oțerește câcĭ aŭ recunoscut
Un glas de frate'n glasul ce singur n'aŭ tăcut.
El ḑice: „Așa este! așa-ĭ, frate Orcane!
„Am resturnat cu toțiĭ a noastre marĭ cazane [5])
„Ș'a luĭ Selim peire cu toțiĭ am jurat,
„Dar eŭ cu jurămîntu-mĭ nu pot se fiŭ legat
„Cât staŭ pândar aice cu peptul meŭ in poartă,
„Și cât credința sfîntă in mine nu e moartă!
„Selim e al meŭ dușman!.. și nu-ĭ pe lumea 'ntreagă
„Nu-ĭ ură maĭ de moarte ca ura ce mĕ leagă
„De dînsul, in tot locul, cu dor de resbunare,
„Cu dor de a-l combate fățiș, in ḑioa mare.
„Selim, *Zahid kĭafirul*, [6]) Selim crunt, orb de minte,
„Ucis-aŭ cŭ-a sa mână pe bunul meŭ părinte!
„Selim trebŭe se moară!.. și va muri!.. jur eŭ!
„Dar nu cât sînt de pază la căpeteiul seŭ...
„Abdul când e 'n picioare la postul de onor,
„Abdul uĭtă mănia de fiiŭ resbunător,
„Câcĭ mărșava tradare ce-ascunde-al eĭ obraz
„In vecĭ nu se incuĭbă in suflet de viteaz...
„Selim e sacrul oaspe al consciinței mele,
„S'acum aceste brațe sîntŭ doă santinele

„Menite se protege pe chiar duşmanul meŭ...
„Aşa scrie Profetul, aşa vrea Dumnedeŭ! “

— Ghiaur! strigă din umbră cu glasul răguşit
Lambhar-Kale, *kĭehaĭa* [7]) ce 'n poartă aŭ lovit;
„Ghiaur fără credinţă, te lepedĭ tu de noĭ?
„Selim şi tu 'mpreună peri-veţĭ amĕndoĭ! “
Abdul se 'nfuriază: „In laturĭ, spurcat câne,
„Deprins a muşca mâna care-ţĭ intinde pâne!
„Lambhar-Kale! pe tine Sultanul te-aŭ iubit,
„Ca pe un fiiŭ nemernic de sinu-ĭ te-aŭ lipit,
„Ţi-aŭ dat avere, nume, putere şi onoare,
„Din cuĭbul teŭ de verme te-aŭ scos la lume 'n soare
„Şi tocmaĭ tu cerĭ moartea Sultanuluĭ?.. A! fiară,
„Se nu-mĭ eşĭ tu in cale, se nu-mĭ cadĭ tu sub ghiară!..
„In laturĭ toţĭ!.. in laturĭ, departe de-acest loc!
„Mohamed v'ameninţă cu sabie de foc! “
Mulţimea şovăindă la glasu-ĭ se uĭmesce...
Dar crâncenul kĭehaĭa in fruntea eĭ răcnesce:
„Pe ziduri, puĭ de tigri! avalma la saraiŭ!
„Murind, pe noĭ ne-aşteaptă huriile din raiŭ! “

Şi lupta se incepe prin neagra 'ntunecime...

Ca demonĭ de urgie o parte din mulţime

S'acaţă greŭ pe ziduri, ear alta maĭ aleasă
In poarta 'mpĕratească s'aruncă şi se 'ndeasă,
Şi sub loviri de grindă s'abate poarta grea
Turtind un mare numĕr de luptătorĭ sub ea.

In curte Enicerii pĕtrundŭ ca nişte leĭ!..
Dar eată 'n a lor cale Abdul cu toţĭ aĭ seĭ,
Şi cel ănteiŭ ce cade taĭat in sbor, de-a latul,
E procletul kĭehaĭa, Lambhar-Kale, ingratul!
Atuncĭ o incleştare de moarte s'aŭ incins...
Şi când mărețul soare pe ceruri s'aŭ aprins
Voĭoasele luĭ rade roşind aŭ luminat
Saraiul dat in pradă, Sultanul strangulat
Ş'o cladă, lângă poartă, de Enicerĭ zăcênd,
Toţĭ morţĭ cu spada 'n mână saraiul apărând,
Ş'alâture cu dênşiĭ culcaţĭ, ucişĭ pe prag,
Abdul şi al seŭ frate imbrăţişaţĭ cu drag!..

. . . . . .
. . . . . .

Dervişul de la Meka, El-Djem-Zaet-Mansur,
Primblând ochĭ cu durere pe morţĭ, jur imprejur,
Spre cer a sale braţe le-aŭ ridicat ḑicênd:
„Alah! pe lume omul, ca paserea trecênd,
„Nu lasă nicĭ o urmă, Shah fie saŭ fellah. [8])
„Tu singur eştĭ puternic şi mare, tu, Allah!

„Dar dacă nu se perde in ochi-ţĭ fapta bună
„Ş'asupra fapteĭ rele Dreptatea se resbună,
„Ah! fie 'n vecĭ la dreapta-ţĭ acel care când jură
„Rostesce adeverul din inimă prin gură,
„Şi sprijină cu vĭaţa, cu braţ apărător
„Sângeacul luĭ Mohamed şi lege şi onor. [9])
„Iar cela care-şĭ vinde credinţa, jurămîntul,
„Cenuşa-ĭ otrăvită s'o sufle, sufle vîntul
„In latele pustiiurĭ, in volvura peireĭ
„Câcĭ Iŭda vêndĕtorul e hula omenireĭ!“

Apoĭ bătrînul gărbov ce jalnic lăcrimează
Alâture cu mortul Abdul ingenunchează
Şi ochiĭ luĭ inchide, şi trist, in tremurare,
Pe palida luĭ frunte depune-o sărutare!

V

NOAPTEA ALBA

Noaptea-ĭ albă, luminoasă,
Ceru-ĭ boltă de opal.
Toată zarea-ĭ scănteĭoasă,
Tot izvoru-ĭ de cristal,
Câcĭ pe lume-acum domină
Spaĭma vechilor stejarĭ,
Sora morţeĭ cea mezină,
Earna cŭ-orizonurĭ marĭ.

Astfel gerul e de tare
Cât inghiaţă 'n orĭ ce loc
Şi a gurĭĭ resuflare
Şi cenuşa de sub foc.
El lipesce ochĭ cu gene,
Pe drumeţ il face orb,
Şi in cuĭburĭ, chiar sub pene,
Crapă oŭele de corb.

Câmpul lung şi lat albesce
Ca un strat de mărgărint.
Alba lună sus lucesce
Ca icoană de argint,
Şi apare nemişcată
In abis nemărginit
Ca pe marea ingheţată
Un vas mare troenit.

Mĭeḑul nopţeĭ!.. totul tace!
Lumea pare un mormînt
Unde mort şi rece zace
Leşul mareluĭ pămînt,
Şi sub bolta cea senină
Miĭ de stele cu foc viŭ
Vasă-o jalnică lumină
Pe gigantul seŭ secriŭ!...

Es pe câmp... Sub paşĭ resună
Câmpul sec şi ingheţat.
Un pâr mare stâ drept lună
Cu corbĭ negri incărcat.
Totu-ĭ mort!.. Sunat-aŭ oare
Pe al ceruluĭ cadran
Ora stingereĭ de soare
In al morţeĭ ocean?

Numaĭ eŭ se fiŭ pe lume
Remas singur trăitor,
Ca 'n pustiiurĭ fără nume
Un nemernic călĕtor?
Dar ce vĕd? ce se strecoară
Colo 'n zare când şi când?
E o sanie uşoară
Prin lumină lunecând.

Săniuţa e durată
Dintr'un lemn uşor de plop
Şi se duce inhămată
Cu un epure ce-ĭ schiop.
Ear intr'însa cine este?
Om se fie saŭ un cĭot?
E vestitul din poveste
Statu-palmă-barba-cot!

Epuraşu 'n treĭ picioare
Saltă, fuge uşurel,
Pe zăpada lucitoare
Săpând urme după el,
Pe când barba argintie
Al uncheşuluĭ strebun
Se tîrie pe cămpie
Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde sboară?..
Eată-l vine spre Siret
Şi pe deal mi se coboară
Ca un bulgăr de omet.
El in lunc'acum pĕtrunde
Se descopere cu drag
Primăvara ce s'ascunde
In lăuntrul unuĭ fag.

Epuraşul se răpede
Naintând din salt in salt
Pân' ce-ajunge, pân' ce vede
In desime fagul nalt;
Ear uncheşul cŭ-o bărdiţă
Bate 'n trunchiul sunător;
— Unde eştĭ tu, copiliţă? —
El intreabă, plin de dor.

Lunca 'ntreagă se resună!
Din copacĭ, din văgăunĭ
Miĭ de veveriţĭ la lună
Esŭ, aleargă pe alunĭ,
Şi din fagul nalt şi falnic,
Vechiŭ al lunciĭ impĕrat,
Ese-un glas plăpând şi jalnic
Care blând a cuvîntat:

— Cine vine? Cine bate
„ La locaşu-mĭ friguros?
„ Eştĭ tu Prier [1]) al meŭ frate?
„ Eştĭ iubitul Fĕt-frumos?“
— Eŭ sînt, dulce primavară,
„ Statu-palmă—barba-cot.
„ Din locaşul teŭ afară
„ Am venit ca se te scot.“

— Şi ce vreĭ se facĭ cu mine?
„ Ce gând aĭ? Ce dor lumesc?—
— Vreŭ in dragoste cu tine
„ Se me daŭ, se 'ntineresc!“
Abĭe dice şi deodată
Glasul feteĭ a muţit,
Ear in lunca deşteptată
Hohot lung aŭ clocotit.

Şi vrăjitul fag 'ntinde
Un braţ lung, cuprins de ger,
Pe uncheş de barbă-l prinde
Şi-l ridică pe sub cer.
Statu-palmă ţipă, sbĭară,
El se sbucĭumă turbat,
Dar din earnă pân' in vară
Sus remâne spănţurat.

Vîntul bate!.. colo 'n aer
Statu-palmă clătinat
Umple lunca de-un lung vaer
De-un lung vaer necurmat,
Şi drumeţu-şĭ face cruce
Câcĭ se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin vezduhul oţelit.

Mirceştĭ, Decembrie 1875.

VI

VENTUL DE LA MIAZA-ZI

Vîntul de la mĭază-ḑi
Cu zăpadă se hrănesce.
Intr'o noapte şi 'ntr'o ḑi
El pe dealurĭ o topesce,
Şi când suflă şi când trece
Peste ghĭaţa ce se moae,
Earna tristă, earna rece
Varsă lacrimĭ, lungĭ şiroae.

El plecat-aŭ dintr'un loc
Unde earba, când resare,
Sub o arşiţă de foc
Se usucă şi dispare,
Şi pe unde ardŭ in soare
Lungĭ pustiurĭ năsipite,
Şi se vedŭ, rătăcitoare
Caravane ostenite.

Vîntul iŭte, vîntul cald
Aripĭoara-şĭ răcoresce
In mârĭ late de smarald
Pe al căror val plutesce,
Şi cu gura-ĭ insetată
Vine-aice de inghite
Mana erniĭ aşeḑată
Pe cămpiile albite.

El tot suflă ne'ncetat
Păn' ce vede 'n resărire
Pe pămîntul disgheţat
Colţul erbiĭ viŭ, subţire;
Apoĭ merge de desface
Cŭ-o suflare maĭ gingaşă
Muguraşiĭ unde zace
Frunţa verde drăgălaşă.

Bun sosit, iubite vînt!,.
Animaţĭ de-o nouă vĭaţă
Gândăceiĭ din pămînt
La lumină es in faţă,
Şi păraele umflate,
Micĭ torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curgŭ in vâile-aburoase;

Şi pe câmpul ăncă ud,
Şi pe crengile pădurii
Se incearcă un prelud
De concerte-ale naturii,
Şi prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Şi de-a mĭeilor sosire.

Însă vîntul recorit
Din sbor, eată se opresce;
Ca drumeţul ostenit
El acum se odihnesce,
Şi, riḑênd, privesce 'n zare
Earna goală, earna slută
Cum se ducc 'n fuga mare,
Şi se face nevĕḑută.

Dar cum stâ pe-a luncii prag
Eat' aude-un glas de jale
Care ese dintr'un fag
Nalt, cu braţe colosale;
Şi deasupra-ĭ ânc' aude
Plâns amar de desperare,
Gemete, blăstemurĭ crude
Care daŭ infiorare.

Glasul blând şi rugător
Dice: „Doamne! Cine oare,
„Ce viteaz indurător
„M'a scăpa din inchisoare?
„Ah! din fagul meŭ afară
„Celuĭ ce mĭ-a da scăpare
„Eŭ, frumoasa primavară,
„I-aş plăti cŭ-o sărutare."

Vîntul iute se scula . . .
Peste fag cu fruntea lată
El incepe a sufla
A sufla ca nicĭ odată.
In curênd a luĭ suflare
Coaja faguluĭ despică,
Şi la ochiĭ luĭ apare
Un luceafĕr de fetică.

Mîndră, albă, scump odor,
Cu zimbire-atrăgĕtoare,
Şi duĭoasă ca un dor
De simţire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Esŭ albinele cu mĭere
Şi sub vesela-ĭ ochire
Lumea saltă 'n re'nviere.

Ea remâne in ecstaz
La a soareluĭ lumină.
Pe 'nfloritul eĭ obraz
Luce-o rouă brilĭantină,
Şi pe frunte-ĭ se indoae
O ghirlandă inverdită,
Şi pe gură-ĭ se desfoae
Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vîntul braţele-şĭ deschide,
Şi pe sinul seŭ uĭmit
Copiliţa vesel ride;
Când de-odată sus in aer
Printre frunda ce 'l ascunde
Se aude ear un vaer
Care sufletul pĕtrunde.

Cine ţip' aşa de tot?
Cine sus, in arbor, geme?
E sermanul Barba-cot
Spânzurat de multă vreme!
Searbed, ţeapen, sloiŭ de ghĭaţă,
De-astă earnă 'n părăsire,
Ah, deabie maĭ are vĭaţă,
De-abĭe umbră de simţire!..

Primavara face-un semn...
Pe loc vîntul se ridică
Şi l'al feteĭ viŭ indemn
Peste fag el suflă, pică.
Eată-o creangă spre copilă
Că se pleacă şi se 'ntinde.
Pe moşneagul trist, cu milă,
De pe creangă ea 'l desprinde.

Statu-palmă a scăpat!
De sub tufe chiar indată
Epuraşul schĭopătat
Eşind ĭute, luĭ s'arată;
Ear uncheşul cu ruşine
Dice 'n limba bătrînească:
„Cine-a fi nebun ca mine,
„Tot ca mine se păţească!"

Şi pe epure sărind
El se duce 'n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată-mare.
Şi a vîntuluĭ mireasă,
Lunecând pe earba verde,
Cŭ-al eĭ mire 'n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mirceştĭ, Mart, 1876.

VII

GHIOAGA LUI BRIAR

I

In mijlocul cămpieĭ intinsă ce se perde
Sub zarea albăstrie cŭ-a eĭ comoară verde,
Culcat pe spate, şede voĭnicul bivolar,
Briar ce n'are 'n lume de cât un gros stejar,
Un bun şi scump tovarăş de lupte crăncenite,
Cioplit in chip de ghĭoagă cu fâliĭ oţelite.
Alesu-l'aŭ el singur in codrul indesat,
Jupitu-l'aŭ de coajă, prin foc el l'aŭ uscat
Apoĭ, eşind in vale cu ghioaga subsuoară,
Acum se simte vesel că are o-sorioară.

Ştiŭ bivolii de dînsa şi 'n laturĭ se ferescŭ
Şi cât staŭ la păşune cu ochĭul o pândescŭ
Câcĭ dacă 'n depărtare se resleţescŭ de turmă
Cumplita ghioagă sboară vîrtej pe a lor urmă
Şi bivolii selbaticĭ, nebunĭ de groaza eĭ,
Revinŭ la cârd in fugă supuşĭ ca nişte mieĭ.
Ştiŭ lupii, hoţĭ de noapte ce esŭ la vînătoare
Când cerul se ascunde in neagra 'nvelitoare,
Şi 'n poalele păduriĭ, sub crânguri tupilaţĭ,
Privescŭ duĭos la bivolĭ ce 'n earbă staŭ culcaţĭ,
Dar nu'ndrăsnescŭ se easă din umbră maĭ de vale
Câcĭ ghioaga păzitoare le stâ in ochĭ şi 'n cale.
Ştiŭ încă şi Tătariĭ din Crîm şi din Bugeac
De groaznica-ĭ lovire de moarte, fără leac.
O ştiŭ de când o ceată păgână, rătăcită,
Scăpat-aŭ peste Nistru amar jumătaţită,
Şi-acum, in tremur, ḑice năprasnicul Tătar:
„Allah se te ferească de ghioaga luĭ Briar!“

II

Briar cŭ-a sale braţe sub capul luĭ crucite,
Cu pletele-ĭ miţoase in earbă incălcite,
Privesce pe d'asupra-ĭ cum trecŭ necontenit
Norĭ lungĭ şi vulturĭ agerĭ in sbor neobosit,
Şi mintea luĭ furată de-a ceruluĭ mişcare
Se perde 'n aiurire plutind sub bolta mare,

Se duce prin lumină săltând din nor in nor,
Se prinde de aripa ce sboară maĭ uşor,
Ear noaptea rătăcesce afund din stele 'n stele
Cătând se 'şĭ vaḑă visul cu ochiĭ printre ele.
Ce vis? . . .
El ce trăise ca şoĭmul isolat,
Din rĕvărsatul vĭeţiĭ pe lume 'nstrăinat,
Crescut in infrăţire cu earba şi cu vîntul,
Avênd de templu cerul şi de culcuş pămîntul;
El, oaspele cămpieĭ, născut pe al eĭ sin,
Scăldat in foc de soare şi 'n limpede senin,
Ce nu vĕḑuse încă nicĭ sate, nicĭ oraşe,
Nicĭ florile-omenireĭ cu chipurĭ drăgalaşe;
El care ḑioa 'ntreagă se 'ngână cu un paiŭ,
Şi 'n cânticul de paserĭ suprinde-un dulce graiŭ,
Ce vis frământă gându-ĭ, ce taĭnă spune-ades
Şi stelelor din ceruri şi florilor din şes?

III

Treĭ ḑile sîntŭ acuma de când pe-o seară lină
Veḑut-aŭ o minune sburând pe sub lumină,
O fată alungată de-un bivol cu ochĭ crunţĭ.
Era Domniţa, fiĭca luĭ Dragoş de la munţĭ,
Scapată din robia Tatarilor, calare
Pe-un zmeŭ care la goană păreche nu maĭ are.

Fugea de groază calul şi ĭute 'n câmp sărĭa
Dar bivolul selbatic de-aproape 'l urmărĭa,
Răgĕnd, mişcând din coarne, plecându-şĭ fruntea
[largă
Cercând pe cal din fugă se'l prindă şi se'l spargă.

Briar zări copila!.. Viŭ fulger se isbi
Svĕrlind in bivol ghioga menită de-al sdrobi,
Se puse drept in cale-ĭ, se prinse de-a luĭ coarne
Şi-ĭ frânse coarda 'n luptă, sucind-o se'l rĕstoarne,
Ear bivolul remase pe earbă neclintit . . .
Atuncĭ copila dulce ĭ-aŭ ḑis cu glas uĭmit:
„Voĭnice! se aĭ parte in vĭaţă de iubire!“
Ş'aŭ disparut din ochi-ĭ precum o nălucire.

IV

Briar din acea clipă trezit, transfigurat,
E dus cu mintea 'n visul ce-ĭ pare c'aŭ visat,
Luptând cu gândurĭ nouĕ, cu simţ de lungă jale
Şi cu mirarea vie a gândurilor sale.
Veḑut-aŭ, neveḑut-aŭ minunea ce-aŭ veḑut?...
In inima luĭ zace un dor nepriceput
Şi cât e ḑioa lungă şi cât e noaptea lată
Nu poate-a'şĭ rupe dorul şi gândul de la fată.

Ades el poartă ochiĭ pe veşteda cămpie
Şi 'ĭ pare mult maĭ largă parêndu-ĭ maĭ pustie
Câcĭ zina nu maĭ vine voios a o 'nflori.
El sufere de-o taĭnă şi 'ĭ place-a suferi
Grăind in faptul ḑileĭ cu earba, cu izvorul,
Şi seara cu amurgul, cu vîntul, cu mohorul,
Cu vulturiĭ, cu şoĭmiĭ ce vinŭ de peste plaiŭ...
Ah! unde-ĭ cea minune sosită de la raiŭ
Ce 'n inimă-ĭ vĕrsat-aŭ o mult ferbinte rouă
Şi l'aŭ făcut se treacă din vĭaţă 'n vĭaţă nouă?
Dar earba iĭ respunde pe câmp ingălbinind,
Izvorul viŭ şi rece prin earbă şerpuind,
Şi vulturul sub cerurĭ 'nălţânduse 'n rotire
Şi vîntul, val de aer, trecênd in vîjiire.
Toţĭ sîntŭ în nepăsare, toţĭ iute-'l părăsescŭ,
Chiar bivoliĭ dumesnicĭ de el se resleţescŭ,
Şi numaĭ, numaĭ ghioaga din tufele uscate
Se pare că-l jălesce duios ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude nicĭ un glas,
Nicĭ vede imprejuru-ĭ măcar urmă de pas!

V

Briar in neastêmpĕr, atras de-a nopţeĭ şoapte,
Păşesce pe cămpie ca un năluc de noapte·

Privind pe sus... De-odată prin stele când şi când
O palidă lumină apare lunecând.
El stâ in neclintire!... Lumina cea uşoară
Sub formă de copilă cerească se coboară
Şi vine de se pune zimbind in calea luĭ,
Apoĭ incet purcede de-a lungul câmpuluĭ.
„Ah!... ea-ĭ!“ .. strigă sermanul şi braţele intinde;
Dar flacăra maĭ vie la glasu-ĭ se aprinde,
Şi sborul îşĭ răpede in aer strelucind.
Briar aleargă, trece prin umbră rătăcind,
Incalecă pe-un bivol ce 'n cale intălnesce,
Iĭ pune ghioaga 'n şolduri şi pleacă vulturesce.
Atuncĭ de după dealurĭ Craiŭ-noul resărind,
Veḑu o fiară neagră pe câmpurĭ tropotind
Urmată-amenĭnţată de lupĭ flămânḑĭ o sută,
Ş'un om pe ea călare, cu mintea luĭ perdută,
Cu pletele-ĭ sburlite, cu ochiĭ infocaţĭ,
Cu mânile intinse spre codriĭ depărtaţĭ,
Răcnind, umplând cămpia de-o lungă văetare
Ce se 'ntrecea 'n groază cŭ-a lupilor urlare...
Şi om, şi lupĭ şi bivol, vîrtej misterios,
Cu sgomot dispărură in fundu 'ntunecos!

VI

Din noaptea cea fatală Briar pe-a luĭ cămpie
N'aŭ maĭ părut!... De dînsul nimic nu se maĭ ştie.

Dar peste şepte codri, de-asupra uneĭ ripĭ
Se vede-un stol de vulturĭ ce mişcă din aripĭ,
Şi peste ripa largă, adîncă, 'ngrozitoare
In care nu pĕtrunde in vecĭ voiosul soare,
Din mal in mal se 'ntinde o punte de stejar...

Spunŭ taĭnic vĕnătoriĭ câ-ĭ ghioaga luĭ Briar.

VIII

MURAD GAZI SULTANUL SI BECRI MUSTAFA [1])

1639

(DEDICAT D-LUI A PAPADOPULO CALLIMAH)

I

ALAIUL LUI MURAD

E soare splendid, sgomot de vie serbătoare,
E *Bairamul* vesel, Stambulul e 'n picĭoare, [2])
Dar ce luceste colo pe stradele adâncĭ?
Allah! Allah! de-odată Stambulul cade 'n brâncĭ...
In laturĭ toţĭ, in umbră, cu faţa la pămînt!
Nicĭ un Ghĭaur pe strade, nicĭ un suspin în vînt,
Osmanĭ, eată alaiul Sultanuluĭ Murad!
Murad, lacul de mĭere si marea fără vad

De glorie, şciinţă, putere, strelucirĭ,
Stîlp falnic şi coroană intregiĭ omenirĭ,
Pogoritor ferice din sinul luĭ Ĭafet,
Şi care, fiind umbra cerescului Profet,
Nu are nicĭ nu poate avea seamăn pe lume.
Decĭ calea-ĭ, spada-ĭ, faţa-ĭ şi gloriosu-ĭ nume
Sub rouă parfumată de florĭ de iasomie
Deacum şi până 'n fundul *Haĭretuluĭ* se-ĭ fie! [3])

El vine ca păstorul incunjurat de turmă
Avênd pe lângă dînsul pe *Bostangiĭ,* şi 'n urmă [4]).
Frumoşĭ, ţinuţĭ in frîe, opt harmasarĭ de fală,
Podoabe nestimate de pompă-orientală,
Purtând smaralḑĭ in frunte cât oul de condor,
Scoţênd din pept fanfare de glas nechezitor.
Murad iĭ preţuesce cât ţeara de *Misir* [5])
Ş'ar vrea din fie-care se facă un Vizir,
Găsind că in mîndrie pe oamenĭ şciŭ să 'ntreacă...
Eĭ nu coborŭ nicĭ ochiĭ şi nicĭ genunchiĭ pleacă!

Cum dar li se cuvine, aŭ pas maĭ inainte
Şi decât *Beĭrlerbeĭ,* apăsătorĭ de ginte, [6])
Şi decât *Capudaniĭ* şi de cât *Seraskeriĭ* [7])
Ce ducŭ in foc *Spahiĭ, Topciĭ, Enghiceriĭ,* [8])
Şi care 'n timpĭ de lupte c'un semn, dintr'un cuvînt,
Intindŭ aripa morţiĭ pe mare şi pămînt;

Tigri ce-ar rupe 'n ghĭare tot neamul creştinesc
Dac'ar putea resbate prin peptul românesc!
Acestiĭ, pe caĭ ageri, măreţ vinŭ impreună
Avênd *tabulhanale*, *alem* cu semi-lună,
Şi *tuiurĭ* de paradă cu treĭ coḑĭ lungĭ de cal, [9])
Insemne de mărire şi fast oriental.

Ear prin alaiul falnic, torent de Beĭ, de Paşĭ,
Şi de *Imanĭ* fanaticĭ şi de *kizlarĭ* pizmaşĭ, [10])
Călărĭ pe caĭ de frunte ce saltă 'n loc şi trapă
La glas de *Seizĭ* negri ce-ĭ netezescŭ pe sapă; [11])
In mijlocul aceleĭ feerice splendoare
De haĭne aurite, de arme lucitoare,
Hangere 'n petre scumpe, baltage, eatagane,
Sangĭacurĭ, şuşanele, *enicerescĭ cazane,*
(Tot ce-ĭ setos de sânge şi vesel de paradă),
Aparŭ in maĭestate deasupra de grămadă
Vizirul şi *Muftiul,* topuzul şi Coranul, [12])
Coloane care sprijinŭ intreg *Aliotmanul.* [13])

Sultanul cu surgucĭul luĭ Soliman in frunte [14])
Ce arde ca panaşul de flacărĭ pe un munte,
Intunecă vederea precum un soare viŭ
Plutind in strelucire pe-un fluviŭ argintiŭ.
In umbra luĭ se mişcă alaiul in desime,
Alaiŭ ce se termină in crâncenă ostime,

Şi Bosforul resună de-o lungă detunare!...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-ĭ mare?
Se duce el se stingă pe Leşĭ, saŭ merge-acum [15])
Pe Abaza hainul se-l ardă 'n Erzirum? [16])
De pe copacul lumeĭ vrea roada s'o culeagă?
Vrea sub călcaiŭ se plece pe omenirea 'ntreagă?

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-maĭdan [17])
Se 'nvingă 'n arcăşie pe Ild-Tozcoparan, [18])
De nu, se-l impăneze cu o săgeată 'n pept
Câcĭ ochiul luĭ e ţinteş şi cugetu-ĭ e drept!
Decĭ toţĭ Otmani'n cale-ĭ, pĕtrunşĭ de-un lung fior,
Simţecŭ un sbor de fulger trecênd pe capul lor
Şi toţĭ se daŭ in laturĭ de raţele-ĭ de foc,
L'a luĭ deşertăcĭune lăsând deşertul loc!

II

BECRI MUSTAFA

Un singur, numaĭ unul din gloata umilită
Remâne 'n nepasare pe strada pustiită,

Culcat in ţerna caldă, gonind cu-a luĭ privire
In spacĭul de lumină un vis de aĭurire.
El pare că n'aude nicĭ sgomot de alaiŭ,
Nicĭ vede gloriosul Luceafĕr din Saraiŭ,
Nicĭ vrea de el se scie!...
Fatală cutezare!...
El cântă ş'apoĭ ride şi ḑice 'n gura mare:
„Murad Gazi e sprinten ca şoĭmul *Bogdănesc*! [19])
„Picĭorul luĭ intrece fugarul arăpesc!
„Murad Gazi e meşter!... sub mâna luĭ uşoară
„Djeridul pere 'n aer şi capu 'n aer sboară!
„Murad Gazi-ĭ puternic! El a 'necat Bagdadul
„In sânge, şi pretinde c'a inundat chiar Iadul
„Cu treĭ sute de sute de suflete Persane
„Gonite 'n ceea lume prin sâbiĭ corasane!
„Murad Gazi nu 'ncape in vastul orizon,
„Dar e legat de sceptru-ĭ şi pironit de tron,
„Dar sceptru-ĭ in omorurĭ ca secerea se 'ndoae,
„Dar mâna luĭ turbată in sânge-ades se moae,
„Dar tronu-ĭ nalt aruncă o umbră neagră, lungă,
„In care noaptea oarbă cu crima se alungă!
„Murad Gazi-ĭ *Şeĭtanul* ce ride de Allah!...“ [20])

Se 'ntunecă pe frunte-ĭ cumplitul Padişah,
Pĕtruns cu oţerire de asprele cuvinte.
El strigă: „Care-ĭ, cine-ĭ acest lipsit de minte?“
Un glas de miĭ de grasurĭ respunde: „E hagiul! [21])
„E Mustafa poetul, e Mustafa *deliul!*“ [22])

— „Mincĭunĭ!... replică omul, sculându-se cu'ncetul,
„Mincĭunĭ! eŭ sînt Sultanul! maĭ mult, eŭ sînt [Profetul!
„Maĭ mult şi maĭ mult ăncă, sînt Becri Mustafa!“
— Beţiv fără de lege! răcneşte-un *Ulema.* [23])
— Beţiv in legea noastră! beţiv?... strigă Sultanul.
„Aŭ indrăznit cu vinul se spurce *Elcuranul?...*“ [24])
Şi calul işĭ răpede, hangerul iŭte-şĭ scoate.
Dar Mustafa, zimbindu-ĭ, se razemă pe coate,
Privesce drept in ochiĭ Sultanuluĭ şi ḑice:
—„Murad! din noĭ doĭ, spune, care-ĭ maĭ beat aice?
„Eŭ ce plutesc in pace pe-un lac de veselie
„Saŭ tu ce ferbĭ in clocot de aprigă mănie?“
Apoĭ drept in picĭoare şi cu Sultanul faţă:
„In astă lume largă, in astă scurtă vĭaţă,
„Tu, fiŭ a luĭ Mohamed, fanatic şi hain,
„De cât aĭ vĕrsa sânge maĭ bine aĭ bea vin,
„Căcĭ mult e mult maĭ crudă beţia de omor
„Ce face dintr'un Cain un frate-ucigĕtor
„De cât acea beţie ce ride şi resare
„Din cupa dismĭerdată de-a buze-ĭ sărutare.
„Crunt bĕutor de apă!... tot sângele vĕrsat
„Gălgâe şi se 'nchiagă in peptu-ţĭ insetat,
„Scoţênd blăstemurĭ aspre in contra uriĭ tale
„Ce sufietu-ţĭ impinge la muncile 'nfernale;
„Ear vinul, dulce oaspe şi vesel cântător,
„Deşteaptă 'n inimĭ vĭaţă, junie, blând amor

„Şi ne promite raĭul pe lumea viitoare,
„Iluminat ferbinte de al beţieĭ soare,
„Frumosul raiŭ in care voioasa Auroră
„Ca vinul tîner ăncă rozatic se coloră,
„Şi când apune ḑioa, cerescul eĭ senin
„Refletă cu splendoare al vinuluĭ rubin...
„Suit in culmea lumeĭ şi orb in gândul teŭ
„Te creḑĭ acum aproape de insuşĭ Dumneḑeŭ
„Şi nu veḑĭ tu, sermane, că fruntea-ţĭ e vecină
„De trâsnete, de nourĭ, de palma cea divină?
„Tu porţĭ in ochi-ţĭ noaptea şi'n sin un negru şerpe,
„Şi inima-ţĭ e stearpă şi gândurile sterpe,
„Ear eŭ, cel făr-de-lege, me 'n chin la cupa plină
„Şi port lumina'n ochi-mĭ şi 'n inimă lumină!...
„Acum trecĭ inainte pe şargul teŭ calare,
„Murad, nu eştĭ de mine!.. Destul lumea-ĭ de mare
„Pentr'un beţiv cu minte ş'un Padişah nebun!..“

Aŭ ḑis... Neferiĭ aprigĭ pe sâbiĭ mâna punŭ
Scărşnind din dinţĭ. El insă, in pace, neuĭmit,
Se culcă ear la locu-ĭ ş'adoarme liniştit...
Allah! ce-are se fie?...
Sultanul de odată
Face un semn, şi trece cu mintea frămîntată!

III

NOAPTEA BAIRAMULUI

E noapte 'ncăntătoare! pe-a ceruluĭ cămpie,
Grădină pudruită de-o pulbere-argintie,
Incet şi lin păşesce a stelelor regină
Cŭ-o dulce-atrăgĕtoare zimbire de lumină.
Ea poartă imprejuru-ĭ un vĕl de norĭ prin care
Din când in când resbate şi ca prin vis apare
Poetica frumseţă a chipuĭ virginal,
Ca splendidă Sultană din raiŭ oriental.
Intregul cer, comoară de cuĭburĭ lucitoare,
Feeric locuite cu zine iubitoare,
Privesce din nălţime, tăcut, admirator,
Minunea lumeĭ noastre, fantasticul Bosfor.

In Asia ş'Eŭropa, pe verdile lor maluri
Ardŭ miĭ de miĭ de lampe vĕrsând văpâĭ in valurĭ,
Şi prin a nopţiĭ umbră scoţênd fantasme sute
De arborĭ şi de turnurĭ abĭe intrevĕdute.
Orĭ ce zidirĭ pe Bosfor, saraiŭ, ceşmea, geamie,
S'acopĕrŭ cu ghirlande de flacără-albăstrie,

Şi flota ce resună de salve tunătoare
Plutesce sub catarguri de foc scânteitoare,
Şi sus, pe minarele, lucescŭ rotunde salbe...
Se parŭ căḑênd din ceruri cununi de stele albe.

Pe Bosfor lungĭ caice de-o formă sprintioară
Se 'ntrecŭ cu *Elcovanii* ce'n faţa apeĭ sboară, [25])
Ear altele, maĭ multe, cŭ-o leneşă mişcare,
Sub ziduri de haremuri plutind in legănare,
Prin sunet de tambură şi glasuri de manele,
Cadînele frumoase le chiamă la zebrele.
Câţĭ ochĭ aprinşĭ de doruri sclipescŭ in Kullelli,
In Scutari, Galata, Bey-koz şi Kandilli! [26])
Şi câte inimĭ june de gingaşe vergine
Se batŭ in sinuri albe, se umflă de suspine!
Regine-ale-omenireĭ! comorĭ de fericire
Căḑute in robie, lăsate 'n părăsire!
Ah! cine se gândesce la ele când *Islamul* [27])
Serbâreĭ Musulmane deschide Bairamul
Şi când Murad Gaziul permite veselieĭ
Se urle aruncată in braţele orgieĭ?
Resunŭ âmbele maluri de cântice voioase
In strade, 'n cafenele, in pĭeţĭ mult sgomotoase,
Ş'acum Stambulul ride, şi bea, şi clocotesce
De-un chef ce până'n ḑioă crescênd se prelungesce;
Dar cheful cel maĭ mare il gustă pe sofa
Doĭ gemenĭ de beţie, Murad şi Mustafa.

Sub bolta ciselată cu fine arabescurĭ
A unuĭ kĭosk de vară văpsit cu dalbe frescurĭ,
Ce vesel îşĭ deschide fereştile pe mare,
Lăsând se-l recorească bosforica suflare;
In dulcea atmosferă de plante aromate
Ce ardŭ in căţulete prin colţurĭ aninate
Unind cŭ-a narghileleĭ narcotice parfumurĭ,
Esenţa 'mbĕtatoare ascunsă 'n a lor fumurĭ;
Pe splendide covoare, molatice, Persane,
Pe perne de matasă cusute de Sultane,
Şedŭ faţă 'n faţă, singurĭ, Sultan Murad Gaziul,
Sultanul prea puternic, şi Mustafa Becriul.
Alâture cu dînşiĭ pe jos sîntŭ aşeḑate
Tablale marĭ de aur cu fructe incărcate
Şi cupe 'n petre scumpe, şi largĭ cristalurĭ pline
De vinurĭ şi de vutce topaze şi rubine.
Stăpânul şi cu robul pe coate răzemaţĭ,
Sub valurĭ de lumină sîntŭ vesel inundaţĭ
Prin patru globurĭ albe ce 'n boltă's arḑĕtoare
Ca patru marĭ fragmente căḑute chiar din soare.

Sultanul ride 'n hohot; la risul luĭ ce sbĭară
Respundŭ din sinul nopţiĭ un urlet lung de fiară
Şi râcnete de oamenĭ ce strigă: Evallah!
„Anĭ mulţĭ se veselească sublimul Padişah!“
Câcĭ sub fereştĭ, in curte, doĭ tigri din Atlas
Respândŭ infiorare cu aprigul lor glas,

Şi dincolo de curte, pe valurĭ leganate,
Se 'ndeasă o mulţime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbră-acum asistă
Se afle cât de mare deosebire-ecsistă
Intr'un Sultan ce ride ş'un tigru cu rănjire,
Când om şi fiară 'n inimĭ n'aŭ nicĭ o osebire.

IV

BETIA

„—Şciĭ tu, Becri,— intreabă Sultanul — şciĭ tu bine
„Ce gând me face-a ride privind acum la tine?
„Me mir prin ce minune eŭ te-am lăsat cu vĭaţă
„Când tu in a mea cale m'aĭ insultat in faţă?
„Cum sabia-mĭ tăioasă, cu capul teŭ vecină,
„Nu l'aŭ făcut se salte sburând din rădăcină?"
Becri respunde: — „Cerul ţi-aŭ alinat mănia
„Ca se cunoscĭ prin mine norocul şi beţia,
„Se afli c'adevĕrul, rătăcitor pe lume,
„Plutesce 'n ochiĭ noştri pe-a vinuluĭ dulcĭ spume.
„Ş'acum aşa de tare iţĭ place beutura
„Cât vinul tot din lume deabĭa ţĭ-ar umplea gura,

„Şi'n vastul teŭ imperiŭ cuprins de admirare
„Nu-ĭ astădĭ ca Sultanul beţiv asa de mare!
„—Se bem dar cât ne cere dorinţa ne'mpacată"
Replică Padişahul, şi gura-ĭ insetată
Deşartă-o cupă largă de vin ferbintător.
Apoĭ cu drag privind-o, suspină: „Scump izvor
„De visurĭ aurite şi mult incântătoare!
„O vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare!
„Ce oarbă minte-avut-am când te-am despreţuit
„Şi de-ale tale darurĭ plăcute m'am lipsit!
„Lumină contopită in rodul de la vie,
„Tu prin a ta putere, tu prin a ta magie
„Me porţĭ uşor, ferice, in lumĭ necunoscute
„De tinere iluziĭ, de visurĭ necredute.
„Ah! eată raiul vesel in ochi-mĭ se deschide!
„Ved gingaşa hurie ce taĭnic imĭ suride,
„Ved rîurĭ lungĭ de aur cu punţĭ de curcubeĭ,
„Ved îngerĭ fără aripĭ călcând uşor pe eĭ,
„Ved insuşĭ pe Profetul cetind coranul seŭ,
„Ved tronul de lumină, vĕd chiar pe Dumnedeŭ,
„Allah!...

— *Eĭuvallah!* adaoge Becri. [28])

„Vedĭ multe!... dar maĭ multe tu aĭ descoperi
„De n'aĭ fi prin beţie orbit atât de bine
„Cât nu maĭ vedĭ tablaoa cu vinurĭ lângă tine!
„Priveşce-aceste cupe lasate in uĭtare...
„Din toată cupa plină se 'nalţă o mustrare.

„Se bem, Murad, ingrabă se le golim pe toate...
„Beţivul cu mustrarea a se 'mpaca nu poate!
— Se bem! strigă Sultanul cu glasul răguşit,
Cu fruntea in sudoare, cu peptul desvĕlit.
„Se bem până la moarte!... câcĭ moartea chiar de [ghĭaţă
„Prin farmecul beţieĭ devine-o nouă vĭaţă.“

El ḑice şi apucă treĭ cupe aurite,
In gură-ĭ le deşartă şi lacom le inghite;
Ear mintea luĭ furată pe-aripa veselieĭ
Incepe a se 'ntoarce prin cercul nebunieĭ,
Şi inima-ĭ se bate maĭ râpide in pept.
Deodată el se scoală iute 'n picĭoare drept
Şi strigă: „Cine spune, cine 'ndrăznesce-a ḑice
„Câ'n lumea 'mpĕrătească e altul maĭ ferice,
„Maĭ mare, maĭ puternic, maĭ falnic de cât eŭ?
„Ce vis e de-o mesură cu 'naltul vis al meŭ?...
„O! de-aş ţinea pămîntul intreg in astă mână
„Tot nu 'mĭ-ar părea plină!... ş'ambiţia stăpână
„Pe sufletu-mĭ ce arde ca un vulcan in foc,
„Mĭ-arată-acum in mână deşerturĭ marĭ de loc,
„Deşerturĭ nesăţĭoase in care-ar incăpea
„Totimea siderală cu lumile din ea!...
„Săriţĭ Otmanĭ!... la luptă!... luaţĭ in mănĭ hangerul
„Se facem robĭ pămîntul şi soarele şi cerul!...

„Săriţi!... cu mine faţă se tremure Allah!
„Eŭ sînt de-acu 'nainte cerescul Padişah!“

Murad in ecsaltare, nebun, spaĭmăntator,
Cu sabia golită aleargă pe covor
Călcând fără se scie, pe cupele de aur,
Scoţĕnd din pept un raget grozav şi lung de taur
La care sub fereastă respundŭ tigriĭ sărind...
Ear Mustafa Becriul, la cupe trist privind,
Cu glasul plin de lacrimĭ, oftează: „Ce orbire!
„Visând măririĭ deşerte, tu calcĭ pe fericire,
„Murad!... o picătură refletă 'n sinul eĭ
„Tot cerul plin de stele pe care tu il vreĭ.
„De cât s'alungĭ zadarul, de-aĭ vrea a m'asculta,
„Aĭ soarbe picătura şi lumea-ar fi a ta!“
Sultanul se opresce şi cade ameţit
Pe un divan de perne; apoĭ cu glas uĭmit
Rostesce: „Aĭ dreptate, Becri, om inţelept!
„Dâ-mĭ cea maĭ largă cupă... me arde setea 'n pept!“
El bea, inchide ochiĭ, şi ḑice ca prin vis:
„Din toate-a lumeĭ bunurĭ femeea-ĭ paradis!
„Coroană de coroane ale Dumneḑeireĭ
„Depusă cu iubire pe fruntea omenireĭ!
„Femee! oaspe gingaş a lumeĭ incântate,
„O! roză inflorită de dulce voluptate!
„Femee! adorare şi soare-a tinereţiĭ
„Tu, lună mîngăioasă in noaptea bătrîneţiĭ!

CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

FUNDAȚIUNEA UNIVERSITARA CAROL I

„Podoaba lumeĭ, farmec iubit, invingĕtor,
„Ce daĭ chiar nemurirea la omul muritor!
„Femee! ah!...
— Femeea, ca rodul de la vie,
— Adaoge Becriul glumind cu veselie, —
„E strugur dalb pe care amorul indulcesce;
„Da'ĭ acră aguridă când ea nu te iubesce!“

Sultanul de pe perne se scoală in estaz,
Slab, şovăind, nemernic şi galbîn pe obraz.
El face doă pasurĭ, de Mustafa s'opresce
Simţind că tot saraiul in juru-ĭ se 'nvĕrtesce
Şi ḑice: „Frate... frate... presimt că am se mor...“
Becri, zimbind, respunde: „Nemernic bĕutor!
„Ah! ved că n'am cu cine se lupt eŭ la beţie...
„Maĭ bine-o bute largă de cât o 'mperăţie!
„—Eŭ.. eŭ... nu pot cu tine?...maĭ dâ-mĭ o cupă...adă..
„Saŭ te-arunc la tigri... la tigri... ca o pradă.“
Becri ear umple cupa, Sultanul o bea eară.
— A! prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
„De o putere nouă me simt intinerit...
„Becri,.. scumpul meŭ frate, o! frate prea iubit,
„Iţĭ daŭ tot ţie, tronul, şi flotă şi armată...
„Eŭ nu-mĭ păstrez pe lume decât numaĭ o fată,...
„O fată, o minune, un scump mărgăritar
„Adusă 'n astă noapte de negrul meŭ kizlar...

„Cum?... vreĭ s'o veḑĭ tu?... fie!... dar n'a fi vina mea
„De ţi s'or arde ochiĭ când iĭ privì la ea!...“

. . . . . .

Un semn şi de odată se trage o cortină.

V

FERINGHIS

In cadrul, plin cu raḑe, de-o uşă sarazină
Apare o fiinţă din raiul de iubire,
Pe frunte-acoperită cŭ-o *feregea* subţire. [29])
Minuneideală! sub vĕlu-ĭ de matasă,
Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
Ea 'ncântă ochiĭ, mintea. prin forme de plăcere
Cu drag intreveḑute de-a inimiĭ vedere.
Copila cu sfieală remâne 'nmărmurită,
Cu mâna-ĭ tremurândă de sinul eĭ lipită,
Şi de-un fior de ghĭaţă deodată se pĕtrunde
Şi cată ca se fugă şi ochiĭ işĭ ascunde.
Sultanul insă, prada frumseţiĭ ce 'ntrevede,
Uĭmit, aprins de pofte brutale, se răpede
Ca ulĭul ce s'aruncă din sbor pe-o păsărică,
O prinde 'n a luĭ braţe şi velul iĭ ridică,
Ḑicênd: Ah! eată raiul de Mohamed promis!

Becri o vede!.. palid, el strigă: „Feringhis!
„Copila mea aice!..“ La glasul luĭ de tată,
Ruşinea, indignarea cuprindŭ pe juna fată.
Ea luptă cu putere şi braţu-ĭ fecĭoresc
Respinge pe Sultanul sub ochĭul părintesc.
— „A! şerpe, şerpe! — urlă Murad infuriat,
„Pe mine, tu mine, al lumiĭ impĕrat,
„Când vreŭ cŭ-a mea favoare se me cobor la tine,
„Tu, tu aĭ indrăzneala se me respingĭ pe mine?
„La tigri!...“ şi 'ntr'o clipă, luând-o pe copilă,
Afară, jos in curte, o svĕrle fără milă.

Un vaet se ridică!... Becri in desperare
Se pleacă pe fereastă... şi vede cu'nfĭorare
Cum tigriĭ, beaţĭ de sânge, rupeaŭ in lăcomie
Bucâţĭ de carne albă din fata ăncă vie!
Şi inima-ĭ se frânge câcĭ sub grozavu-ĭ chin
Copila luĭ îl chiamă prin ultimu-ĭ suspin!

Atunce vînet, crâncen, cu moartea'n pept, sermanul,
Intoarce-a sa privire şi vede pe Sultanul
Ca un cadavru sarbed, intins jos pe covor.
El cată lung la dînsul cu gând resbunător
Şi ḑice: „Faptul ḑileĭ in lume-acum apare.
„Ruşine-ĭ se te vadă pe tine, Suttan mare,

„Căḑut fără putere, invins de-un pic de vin.
„Te scoală!.. Vĭaţa-ĭ dulce cât e paharul plin.
„Te scoală!.. eată cupa, deşart-o până 'n fund
„Cum aĭ lăsat in mine deşertul cel profund.“

Murad cuprins de spasmurĭ, arḑĕnd, suflând din greŭ,
Intoarce capul, varsă cupa, geme: Nu vreŭ!
— A! nu vreĭ, nu vreĭ, câne!—răcnesce in turbare
Becri cumplit ca moartea lipsită de mustrare.
„A! fiară ne'mpăcată, de vin te-aĭ săturat?
„Bea sânge dar, bea sânge din inimă-mĭ vĕrsat!“
Şi c'un pumnar in grabă la braţu-ĭ se rănesce
Şi de-a luĭ Murad gură el rana o lipesce
Şi strigă: „Suge tigre, in ultima-ţĭ orgie
„Pe când aĭ teĭ tovarăşĭ copila imĭ sfăşie.
„Bea sânge de părinte se stingĭ cumplita-ţĭ sete
„Tu care-ţĭ adâpĭ tigriĭ cu sânge viŭ de fete!“
Sultanul slab se luptă, gemĕnd se svărcolesce
Sub un genunchiŭ ce peptu-ĭ apasă şi turtesce.
Murind, el vrea se strige, dar limba i se leagă
Câcĭ gura luĭ se umple de sânge ce se 'ncheagă.
Deodată 'n lupta morţiĭ grozav sbucĭumătoare
El scoate-un gemet aprig şi tremură şi moare!

Atuncĭ Becri, teribil, privindu-l ḑice: „Fiară!
„Mergĭ unde te aşteaptă Şeĭtan cu a luĭ ghĭară!“

Apoĭ el la fereastă se duce şi'n glas tare
Răcnesce: „Padişahul, a lumeĭ spaĭmăntare,
„S'aŭ dus in vecĭnicie, se'l judece Allah!
„Osmanĭ! trăiţĭ in pace cât n'aveţĭ Padişah!“

Apoĭ in curte pleacă un ochiŭ abĭe deschis
Şi cade mort de jale, gemĕnd: o! Feringhis!...

Mirceştĭ, 1876.

IX

PRIER SI FATA ERNEI [1])

I

S'aŭ iubit earna cu gerul
Ş'amĕndoĭ s'aŭ insoţit.
De frig mare-atuncĭ chiar ferul
Scrijelit, aŭ amorţit!
L'a lor nuntă 'ngrozitoare
Moartea rece-aŭ asistat
Şi, privinduĭ, mîndrul soare
Sus pe cer aŭ ingheţat.

Miriĭ sarbedĭ in cojoace
Veselit-aŭ şese lunĭ
Invităndcu eĭ se joace
Viscoloasele furtunĭ,
Ş'aŭ avut la cununie
Lăutarĭ de triste horĭ,
Asprul Crivĕţ de urgie,
Corbiĭ trist croncănitorĭ.

Ear nuntaşĭ un numer mare
De lupĭ lacomĭ, de urşĭ groşĭ,
Toţĭ cu blane pe spinare,
Cu dinţĭ lungĭ, cu ochiĭ roşĭ.
Eĭ in noaptea nuntitoare
Mare praznic aŭ făcut
De plăpânde căprioare
Şi de-un bĭet copil perdut!

II

Earna are-o fată albă
Ca stergarul alb de in.
Fata are 'n sin o salbă
De frumoase florĭ de crin,

Şi zapadă pe-a eĭ faţă,
Şi pĕr luciŭ de argint;
Pe sub gene ochĭ de ghĭaţă,
Pe sub buze margarint.

Ea-ĭ frumoasă ca o moartă
In momentul cel suprem
Când, plecând din lume, poartă
Al vecieĭ diadem;
Dar ca statue de ceară,
Doarme fâr' a se trezi
De cu ḑiorĭ şi până 'n seară,
De cu seară până 'n ḑi.

In zadar o tot sărută
Mama eĭ la ea privind;
Copiliţa 'n vecĭ tăcută
Îĭ zimbesce aromind.
Mîndrul soare cu iubire
O dismĭardă in zadar.
Ea remâne 'n neclintire
Ca un viŭ margaritar.

III

Eat' aude 'n depărtare
Prier, al verdeţiĭ Domn,
De vestita fată mare
Adormită 'n vecĭnic somn,
Şi el simte de odată
Foc in sinu-ĭ tulburat,
Şi in suflet dor de fată,
Dor aprins de insurat.

Eată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a luĭ cale ne 'ncetat
Cu ninsoarea intreruptă
De ploĭ recĭ, de vînt turbat ;
Şi răpit pe-aripa grabiĭ,
El strebate neoprit
Tristele ḑile-ale Babiĭ,
De cocorĭ călăuzit.

Eat' ajunge, eată vede
Fata 'n haĭne de ninsorĭ.

El o chiamă, se răpede
Ş'o sărută de treĭ orĭ.
S'aŭ trezit copila dragă
Sub sărutul arţĕtor,
Ea zimbesce dar, pribagă,
Se preface intr'un nor!..

X

POEANA FĂRMECATOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vlăstârĭ,
Când la umbră, când la soare
Şerpuescŭ doă cărârĭ.

Una e resăriteană,
Alta-ĭ de la mĭază-ḑi,
Ş'amĕndoă 'ntr'o poeană
Se 'ntălnescŭ după o ḑi.

Miĭ de cântice voioase
Prin frunḑişul de smarald
Facŭ concerte-armonioase
Ce plutescŭ in aer cald,

Şi cu dînsele 'mpreună
Doă tinere cântârĭ
Se ingână şi resună
Jos, pe ambele cărârĭ.

Una gingaş se ridică
Dintr'un pept frumos, rotund.
Frunḑa 'n luncă se despică,
Crângurile se pĕtrundŭ,

Câcĭ e vĭers de fată mare
Vĭers de inimĭ furător
Care face de tresare
Şi năsipul din isvor.

Copiliţa ce tot vine
Despre mîndrul resărit
Duce-un dor vioiŭ cu sine,
Duce dorul de iubit.

Ea cu mâna-ĭ firu 'ntoarce
Când mergĕnd, când stând pe loc,
Ear cu gândul gingaş toarce
Visurĭ blânde de noroc,

Câcĭ acum e primavară
Şi e dulcea luna Maiŭ
Când in sinurĭ şi pe-afară
Tot e viaţă, tot e raiŭ!

. . . . . .

II

Pe cararea ceealaltă
Spre poeană 'naintind
Un codrean cu fruntea ~~lată~~ naltă
Vine astfel haulind:

„Dup' atâta lungă cale
„Ce-am făcut in vĭaţa mea,
„Am ajuns acum in vale
„Şi am dat de cale grea!

„Merge-voiŭ tot inainte
„Făr' a me 'ngriji de drum?
„Orĭ aş face maĭ cu minte
„Se staŭ loculuĭ de-acum?

„Tot ce mişcă, tot ce sboară
„Me indeamn' a rĕtăcì
„Ca un riŭ ce se coboară
„Fâră 'n vecĭ de-a se oprì,

„Ear o floare de grădină
„Imĭ şoptesce 'ncetişor
„Ca se prind eŭ rădăcină
„Lângă ea, lâng' al eĭ dor.

„Codri, codri frăţioare!
„Cum aş face, cum se fac
„A mea soartă călĕtoare
„Cŭ-al meŭ suflet s'o impac!"

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Şi pădurea in vibrare
Le respunde-armonios,

Dar cărările sub pasurĭ
Cu incetul s'aŭ scurtat.
In poean' ambele glasurĭ
De odat' aŭ resunat

Şi voĭnicu 'n nemişcare
Aŭ remas pe loc, uĭmit,
Şi copila in mirare
Pe obrazu-ĭ s'aŭ roşit!

. . . . . .

Lunca tace, umbra piere,
Cerul varsă dulcĭ văpăĭ;
Nu s'aude prin tăcere
Decăt inimĭ cu batăĭ,

Şi din cuĭburĭ, de sub frunţă
Pe furiş miĭ de ochirĭ
Cată lung ca se pătrunţă
Taĭna dulceĭ intălnirĭ.

O! minune,-un graiŭ ferice,
Al naturiĭ mîndru graiŭ
Se inalţ' atuncĭ şi ţice:
„Oaspeţĭ de-al juneţiĭ plaiŭ!

„Mergeţĭ vesel prin verdeaţă,
„Pe-o cărare la un loc,
„Tot spre vĭaţă cu dulceaţă
„Tot spre loc plin de noroc!“

Ambiĭ tinerĭ in uĭmire
L'acel glas dumnedeesc
Iş̆ĭ daŭ mâna cŭ-o zîmbire
Iş̆ĭ stringŭ mâna şi pornescŭ,

Şi esŭ vesel din pădure
Disparĕnd, frumoş̆ĭ şi dragĭ,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fĕnaţul plin de fragĭ.

Lunca sună viŭ fanfare...
Eĭ se ducŭ strelucitorĭ
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de florĭ,

Câcĭ e draga primavară
Şi e dulcea luna Maiŭ
Când in sinurĭ şi pe-afară
Tot e vĭaţă, tot e raiŭ!

DEDICARE

DOMNIŞOAREI A . . .

Copiliţă 'n calea vĕţiĭ
Dee Domnul se 'ntălnescĭ
Pe cărarea tinereţiĭ
Visul gingaş ce iubescĭ!
Sufletele fără ştire
Mergŭ pe taĭnice cărârĭ
In poeana de iubire,
Raiŭ frumos de incântârĭ.

Mirceştĭ, Martie 1876.

XI

DORUL DE BRAZI

ROMANŢĂ DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI

De-aş avea braḑiĭ lângă mine
Când staŭ inchisă 'ntr'un palat,
Şi viul Peleş care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! eŭ n'aş sci cum earna trece,
Câcĭ braḑiĭ meĭ cu frunḑa lor
Ar coperi zăpada rece
Ş'ar ingăna tristul meŭ dor.

De-aş avea braḑiĭ de la munte
Cu care 'mĭ place se grăesc,
Iŭbiţiĭ meĭ poeţĭ de frunte
Ce cântă-un hor Dumneḑeesc,
Eŭ aş cănta voĭos in vĭaţă,
Fie timp bun, fie timp reŭ,
Şi 'n dulce, vecĭnică verdeaţă
Ar fi ca eĭ sufletul meŭ.

O! braḑiĭ meĭ, veniţĭ in vale,
Veniţĭ cu mine 'n orĭ ce loc
Şi respăndiţĭ pe a mea cale
Umbrirĭ şi visurĭ de noroc.
Atuncĭ din inima-mĭ senină
Vor inflori cântice dragĭ
Cum inflorescŭ din rădăcină
Pe lângă voĭ rumeniĭ fragĭ.

Sinaĭa. — 1875.

XII

SOARE DE EARNA

O! Soare, vecĭnic călĕtor!
De mult n'aĭ fost in a mea ţară
Cŭ-al teŭ sărut fărmecător
S'o facĭ a crede 'n primavară.

Tu sciĭ cât ţara te iŭbesce
Şi cât in zodia luĭ Maiŭ
L'a ta zimbire ea 'nfloresce
Şi se preface 'n dulce raiŭ.

Tu sciĭ cu ce cămpiĭ mănoase
Cu ce cununĭ de miĭ de florĭ,
Cu ce căntârĭ armonioase
Ea-ţĭ ese 'n cale chiar din ziorĭ,

Şi ca pe-un sol de fericire
Trimis de insuşĭ Dumnedeŭ
Te priimesce-o! dulce mire,
Cu dismĭerdârĭ la sinul seŭ.

De ce tu 'n alte lumĭ străine
Mergĭ lunĭ intregĭ, rătăcitor,
Uĭtând că ţara făr' de tine
Tînjesce-amar in tristu-ĭ dor.

Ah! amĕndoĭ când aveţĭ parte
De intĕlnirĭ aşa de dulcĭ,
Cum de tu fugĭ in altă parte
Când vine noaptea se te culcĭ?

Cum de tu nu-ĭ daĭ semn de vĭeaţă
Ş'o laşĭ cu cerul eĭ pustiŭ,
Ş'o laşĭ cu inima de ghĭaţă
Ca pe o moartă 'ntr'un secriŭ?

Când ea-ĭ atâta de frumoasă
Şi tu atâta de frumos,
Când ea iţĭ este credincĭoasă,
De ce se-ĭ fiĭ necredincĭos?

XIII

STROFE IMPROVISATE LUI C. ROLA

Din ḑi in ḑi pădurea bătrînă se răresce!
Aḑĭ un stejar, mâĭnĭ altul, pe rînd se prăbuşesce
Şi largĭ poene triste remânŭ in locul lor.
Cu eĭ cadŭ miĭ de cuĭburĭ ce vesel, pe sub ceruri,
Formaŭ o lume 'ntreagă şi plină de misteruri,
Şi plină de-armonie şi plină de amor!

Aşa din stolul nostru de oamenĭ cu tărie
Ce-aŭ scos această ţeară din umbră, din robie,

Pastrând credinţa sfîntă in viitorul eĭ,
Aţĭ unul şi măinĭ altul se ducŭ din astă lume,
Lasând amar şi doliŭ in sinul bĭeteĭ mume
Şi marĭ şi largĭ pustiurĭ lasând sub ochiĭ seĭ.

Acum îţĭ veni rîndul şi ţie de plecare,
O! Rolla, fiiŭ energic al ţeriĭ, suflet tare,
Pionier de frunte pintre pionierĭ.
Ferice-acum de tine câcĭ aĭ se găsescĭ eară
Pe Negri şi pe Cuza şi alţĭ pribegĭ din ţeară
Care-aŭ aprins făclia mareţiĭ re'nvierĭ.

Triumf ceresc e moartea când moare muncitorul,
Urmaşilor din lume lasând brazdat ogorul
Şi cŭ-o verdeaţă vie de-alung acoperit.
Rodesce munca 'n urmă-ĭ şi ride holda 'n soare,
Ear ceĭ remaşĭ in vĭeaţă admirŭ pe cel ce moare
Dicĕnd: Pentrŭ-a luĭ ţeară trăit-aŭ ş'aŭ murit!

Gădinţĭ, Ianuarie 1878.

XIV

STROE PLOPAN

BALADA POPORALA

Sus, pe muchea dealuluĭ, [1])
Merge 'n voea caluluĭ
Un bujor de capitan
Care poartă buzdugan.
El aruncă ochĭ de sus
Când spre valea din apus,
Când spre şesul inflorit
Despre mîndrul resărit,
Şi tot cată ca se vadă
N'ar zări cumva o pradă
Icĭ in zare, colo 'n zare
Pe sub cer, in depărtare?

Ciocărlia sus cănta
Ear voĭnicul cuvînta:
„Câcĭ nu am aripa ta,
„Ciocărlie nevedută,
„Păserică 'n cer perdută!
„Câcĭ nu am şi sborul teŭ
„Se me 'nalţ in cer şi eŭ
„Ca se ved din dos de zare
„De nu vinŭ oarde Tatare
„Se răpească şi se fure
„Fete marĭ cu ochĭ de mure,
„Şi copiĭ mărunţĭ de anĭ,
„Copilaşĭ de ceĭ balanĭ?“ [2])

Cum mergea şi cum graĭa,
Eată, mâri, câ zarĭa
Jos, devale, pe sub deal,
Lângă apă, sus, pe mal,
Un foc mare strelucind,
Pintre sâlciĭ pălpăind,
Şi'mprejurul foculuĭ
Treĭ Tatarĭ stând loculuĭ
Şi frigĕnd un mĭel furat,
Intr'o furcă aninat.
Caiĭ lor pasceaŭ de-o parte
Ear la umbră, nu departe,

Se bocĭa o mîndră fată,
De o salcie legată;
Se bocĭa bĭata copilă
De umplea crângul de milă,
Dar pagâniĭ o priveaŭ,
Şi privind'o crunt rideaŭ
Şi ḑiceaŭ in limba lor:
„Mult plătesce ist odor,
„Câcĭ e puĭcă de bun soiŭ,
„Şi-ĭ ca trestia la boiŭ,
„Şi-ĭ ca luna la obraz,
„Numaĭ bună de-un viteaz.
„Ghiraĭ Hanul pentru ea
„Ne-a da scule câte-om vrea,
„Şi caftane de Sultanĭ
„Şi cincĭ-ḑecĭ de pungĭ de banĭ!“

Sintaxa

Cât Plopan mi'ĭ auḑĭa
Calul iŭte'şĭ răpeḑĭa:
„Buna ḑioa, mâĭ Tatarĭ,
„Pradătorĭ de fete marĭ!
„Spuneţĭ mie fără teamă,
„Fără teamă daţi'mĭ seamă
„Orĭ ve-ĭ roaba de schimbare,
„Orĭ ve-ĭ roaba de vĕnḑare?
„De-ĭ pe schimb, eŭ mult voiŭ da
„Câcĭ cu ḑile voiŭ lăsa.

„De-ĭ pe plată, eŭ sînt gata
„De la voĭ se cumpăr fata,
„Nu cu aur nicĭ caftan
„Ci cu dârĭ de buzdugan.“
Tătarimea ear ridea;
Din treĭ unul respundea:
„Auḑit-aţĭ, auḑit,
„Pe Românul indrăcit?
„Ci câ-ĭ prins de mare dor
„Ca se meargă plutitor
„Când pe apă 'ntins la soare,
„Când sub apa curgĕtoare
„Până 'n Dunărea cea lată,
„Pân' in mare tulburată?“
Bine vorba nu sfîrşia,
Vaĭ de lume!—amar de ea!
Buzduganul se 'nvîrtea,
Ca un vultur s'abătea,
Pe pagânĭ îĭ şi turtea!

Apoĭ mîndrul căpitan
Care-ĭ ḑicŭ Stroe Plopan,
La copilă se ducea
Şi cu drag aşa-ĭ graĭa:
„Cine 'mparte, parte'şĭ face
„Cum-ĭ e dorul, cum îĭ place.

„La Tatarĭ am impărţit
„Buzduganu-mĭ oţelit.
„Ţie, dragă fată mare,
„Iţĭ facŭ parte de scăpare,
„Eară partea ce'mĭ fac mie
„Eştĭ tu, draga mea soţie.“

Copiliţa ce ḑicea?
Sciŭ că nu se maĭ bocea.
Peru 'n faţă-şĭ aducea,
Cu voĭnicul se ducea.
Fie calea lor uşoară,
Cu foc lin la inimĭoară
Cum e scris, cum e menit
Când e timpul de iubit.

OSTAŞII NOSTRI

I

BALCANUL SI CARPATUL

Balcanul şi Carpatul la Dunarea mareaţă,
Ca doĭ giganţĭ naprasnicĭ staŭ astă-ḑĭ faţă 'n faţă
Ş'aprinşĭ de dor de luptă, cu ochiĭ se mesoară,
Cu glasul s'ameninţă, cu gîndul se doboară,
Ḑicĕnd: „Nu potŭ se'ncapă doĭ paloşĭ intr'o teacă!
„E scris din noĭ doĭ unul in pulbere se treacă!“

Balcanul cel fanatic, muncit de aspră ură,
Nu scie se'ngrădească selbatica luĭ gură,
Şi ḑice cu trufie: „Carpatule vecine,
„De nu pleca-veĭ fruntea amar va fi de tine,

„Câcĭ răpeḑi-voiŭ grabnic din plaiurile'mĭ nalte
„Torente 'necătoare deprinse ca se salte
„Din maluri peste maluri, din munte peste munte,
„Se bată-a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
„Se facă intr'o clipă ca se disparĭ din lume
„Cŭ-a tale stîncĭ şi codri, cŭ-aĭ teĭ copiĭ şi mume!"

Carpatul scoate-un freamet teribil de urgie,
Mişcând coamaĭ de codri, ca leul in mănie,
Şi'n clocot lung respunde: „Balcane-a ta trufie
„Arată că tu asta-ḑĭ căḑut estĭ in pruncie.
„Nevoe aĭ de-o cârjă ruina'ţĭ s'o supoarte,
„Câcĭ eştĭ acum, sermane, ajuns la prag de moarte.
„Aĭ fost odinioară gigant prin inălţime,
„Amar prin fanatismu'ţĭ, puternic prin cruḑime!
„Aĭ revarsat pe lume şi groază şi ruşine,
„Şi te-aĭ scaldat in sânge pân'ce-aĭ dat pept cu mine.
„De-atuncĭ aŭ trecut seculĭ!... Strivita omenire
„S'aŭ desteptat, şi numaĭ tu staĭ in adormire,
„Ademenit de visurĭ nebune şi trufaşe,
„Fâr'a petrunde noriĭ care te ţinŭ in faşe!
„Orb urieş! cu cârja tu genele'ţĭ ridică
„Şi veḑĭ l'a tale poale cât umbra'ţĭ e de mică!
„Eştĭ şters din cartea lumeĭ, tu care din vechime
„Staĭ rezemat in somnu'ţĭ de-o putredă marime!
„Şi vreĭ se ţiĭ in lanţurĭ popoarele crestine?
„Şi vreĭ, Balcane gârbov, eŭ se me 'nchin la tine?

„Dar n'auḑĭ cum te ride şi Dunărea şi Marea?
„Deviza ta'ĭ *sclavia,* ş'a mea *neatărnarea!*"
Cum ḑicŭ, doĭ vulturĭ agerĭ, sburând din vîrf de munte,
Se 'nalţă până 'n cerurĭ şi scotŭ ţipete crunte.
De pe Balcanĭ e unul şi din Carpaţĭ e altul...
Mult râpide le'ĭ sborul, mult crâncen le'ĭ asaltul,
Câcĭ se isbescŭ ca fulgerĭ la luptă-ucigătoare!...
Intinsele lor aripĭ se batŭ lucind la soare
Ş'a lor cumplite ghiare şi pliscurĭ oţelite
Işĭ daŭ loviri de moarte şi rânĭ îşĭ facŭ cumplite.

De-o dată cade unul din vulturiĭ duşmanĭ:
E vulturul prădalnic din barbariĭ Balcanĭ,
Şi'n patru pârţĭ a lumeĭ sborŭ smulsele luĭ pene!...
. . . . . .;
Şi cântă libertatea pe malurĭ Dunărene.

Mirceştĭ, 14 Maiŭ 1877.

II

PENEȘ CURCANUL

„Plecat-am noă din Vasluĭ
Și cu sergentul ḑece,
Și nu-ĭ era, ḑeŭ, nimĕruĭ
În pept inima rece.
Voioșĭ ca șoimul cel ușor
Ce sboară de pe munte
Aveam chiar pene la picior,
Ș'aveam și pene 'n frunte.

Toţĭ Dorobanţĭ, toţĭ căciularĭ,
Românĭ de viţă veche,
Purtând opincĭ, suman, iţarĭ
Şi cuşma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcanĭ
Un hâtru bun de glume,
Noĭ am schimbat lângă Balcanĭ
Porecla in Renume!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca se scăpâm de Turcĭ, de jug
Sermana scumpa ţară.
Aşa ne spuse'n graiul seŭ
Sergentul Mătrăgună,
Şi noĭ ne-am dus cu Dumnezeŭ,
Ne-am dus cu voe bună.

Orĭ cine 'n cale ne 'ntălnea
Cântând in gura mare,
Stătea pe loc, s'adimenea
Cuprins de admirare;
Apoĭ in treacĕt ne 'ntreba
De mergem la vr'o nuntă?
Noĭ respundeam in hohot: ba,
„Sburâm la luptă cruntă!“

— Cu ḑile mergeţĭ, dragiĭ meĭ,
„Şi se veniţĭ cu ḑile!“
Ḑiceaŭ atuncĭ bătrînĭ, femeĭ
Şi preoţĭ şi copile;
Dar cel sergent făr' de musteţĭ
Răcnea: „Se n'aveţĭ teamă
Românul are şepte vĭeţĭ
„În pĭeptu-ĭ de aramă!“

Ah! cuĭ ar fi trecut prin gând
Ş'ar fi creḑut vr'odată
Că mulţĭ lipsi-vor in curênd
Din mîndra noastră ceată!
Priviţĭ! din noă câţĭ eram
Şi cu sergentul ḑece,
Rĕmas'am singur eŭ... şi am
În piept inima rece!

Crud e când intră prin stejarĭ
Năprasnica secure
De-abate toţĭ copaciĭ marĭ
Din falnica pădure!
Dar vaĭ de-a lumeĭ neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca'n codru viŭ pĕtrunde 'n ea
Şi când securea-ĭ coasă!

Copiĭ! aduceţĭ un ulcĭor
De apă de sub stîncă
Se sting pojarul meŭ de dor
Şi jalea mea adîncă.
Ah! ochi-mĭ sîntŭ plinĭ de scînteĭ
Şi mult cumplit me doare
Când me gândesc la fraţiĭ meĭ
Cu toţĭ periţĭ în floare.

Cobuz cĭobanu 'n Calafat
Cănta voios din fluer,
Ear noĭ jucam hora din sat
Riḑênd de-a boambeĭ şuer.
De-odat' o schijă de obuz
Trăsnind,... mănca-o-ar focul!
Retează capul luĭ Cobuz
Ş'astfel ne curmă jocul.

Treĭ ḑile 'n urmă am resbit
Prin Dunărea umflată
Şi nu departe-am tăbărit
De Plevna blestemată.
In faţa noastră se 'nalţa
A Griviţeĭ redută,
Balaur crunt ce-ameninţa
Cu ghĭara-ĭ neveḑută.

Dar şi noĭ ăncă o păndeam
Cum se păndeşte-o fiară,
Şi tot chiteam şi ne găndeam
Cum se ne cadă 'n ghiară?
Din ţiorĭ în ţiorĭ şi Turcĭ şi noĭ
Svĕrleam in aer plumbiĭ
Cum svêrlĭ grăunţĭ de popuşoĭ
Ca se hrănescĭ porumbiĭ.

Şi tunurĭ sute bubueaŭ...
Se clătina pămîntul!
Şi miĭ de boambe vîjieaŭ
Trecênd in sbor ca vîntul.
Şedea ascuns Turcu 'n ocol
Ca ursu 'n vizunie.
Pe când trăgeam noĭ tot în gol,
El tot in carne vie...

Ţinteş era dibaciŭ tunar
Câcĭ toate-a luĭ ghiulele,
Loveaŭ turcescul furnicar,
Ducênd moartea cu ele.
Dar intr'o ţi veni din fort
Un glonte, numaĭ unul,
Şi bietul Ţinteş căţu mort,
Imbrăţişându-şĭ tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran şi Vlad
Eraŭ in sentinele.
Ferbea vězduhul ca un iad
De boambe, de şrapnele.
In ḑiorĭ găsit-am pe-amĕndoĭ
Taĭaţĭ de iatagane,
Alâture c'un moviloiŭ
De leşurĭ musulmane.

Sermaniĭ! bine s'aŭ luptat
Cu litfa cea păgână,
Şi chiar murind eĭ n'aŭ lăsat
Se cad' arma din mână.
Dar ce folos! ceata scădea!
Ş'acuma remăsese
Cincĭ numaĭ, cincĭ flăcâĭ din ea
Şi cu sergentul şese!...

Veni şi ḑioa de asalt,
Cea ḑi de sânge udă!
Părea tot omul maĭ inalt
Faţă cu moartea crudă.
Sergentul nostru, puiŭ de zmeŭ,
Ne ḑis'aste cuvinte;
„Cât n'om fi morţĭ, voĭ cincĭ şi eŭ
„Copiĭ, tot inainte!“

Facênd treĭ crucĭ, noĭ am respuns:
„Amin! şi Doamne-ajută!“
Apoĭ la fugă am impuns
Spre-a Turcilor redută.
Aleleĭ! Doamne, cum sburaŭ
Voĭniciĭ toţĭ cu mine!
Şi cum la şanţurĭ alergaŭ
Cu scârĭ şi cu faşine!

Eată-ne-ajunşĭ!... ăncă un pas.
Ura! 'nainte, ura!...
Dar mulţĭ remânŭ fără de glas.
Le'nchide moartea gura!
Reduta 'n noĭ răpede-un foc
Cât nu'l încape gândul.
Un şir întreg s'abate 'n loc
Dar altul iĭ ia rândul.

Burcel in şanţ moare sdrobind
O tidvă păgănească.
Şoĭmu 'n redan cade răcnind:
„Moldova se trăească!“
Doĭ fraţĭ Călinĭ, ciuntiţĭ de viĭ,
Se svîrcolescŭ în sânge;
Nicĭ unul insă, dragĭ copiĭ,
Nicĭ unul nu se plânge.

Atuncĭ viteazul Căpitan,
Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigâ voios: cine-ĭ Curcan
„Se fie Şoĭm de munte!“
Cu steagu 'n mânĭ, el sprintenel
Viŭ sue-o scară 'naltă.
Eŭ cu sergentul după el
Sărim de la olaltă.

Prin foc, prin spâgĭ, prin glonţĭ, prin fum,
Prin miĭ de baionete,
Urcâm, luptâm... eată-ne-acum
Sus, sus, la parapete.
Allah! Allah! Turciĭ răcnescŭ,
Sărind pe noĭ o sută.
Noĭ punem steagul Românesc
Pe crâncena redută.

Ura! măreţ se'nalţă 'n vînt
Stindardul Românieĭ!
Noĭ însă zacem la pămînt,
Căduţĭ prada urgieĭ!
Sergentul moare şuerând
Pe Turcĭ în risipire,
Ear căpitanul admirând
Stindardu 'n fîlfîire!

Şi eŭ când ochiĭ am închis,
Când mĭ-am luat osînda:
„Ah! pot se mor de-acum, am ḑis,
„A noastră e isbînda!“
Apoĭ când earăşĭ m'am trezit
Din noaptea cea amară,
Colea pe rânĭ eŭ am găsit
Virtutea Militară!...

Ah! da-o-ar Domnul se-mĭ îndrept
Această mână ruptă.
Se-mĭ vindec rânile din pept,
Ear se mĕ 'ntorc la luptă,
Câcĭ nu-ĭ maĭ scump nimică az
Pe lumea pămîntească
De cât un nume de viteaz
Şi mórtea vitejească!

Mirceştĭ, August, 1877.

III

SERGENTUL

Pe drumul de costişe ce duce la Vasluĭ
Venĭa un om, cu jale ḑicênd in gândul luĭ:
„Maĭ lungă-mĭ pare calea acum la 'ntors acasă...
„Aş vrea se sbor, şi rana din pulpă nu me lasă!“
Şi bietul om slab, palid, avênd sumanul rupt
Şi o cămeşă ruptă bucâţĭ pe dedesupt,
Pâşea trăgênd piciorul incet, dar pe-a luĭ faţă
Sbura ca o lumină de glorie mareaţă,
Şi 'n ochiĭ luĭ de vultur adîncĭ, vioĭ şi marĭ
Treceaŭ lucióse umbre de eroĭ legendarĭ.
Opinca-ĭ era spartă, căciula desfundată
Dar fruntea luĭ de raze părea incoronată.
Calică-ĭ era haĭna dar streluceaŭ pe ea
Şi crucea Sfântul Gheorghe ş'a Românieĭ Stea.

Românul venĭa singur pe drumul plin de soare
Când eată că aude fanfare sunătoare
Şi vede nu departe in faţa luĭ venind
Un corp de oaste mîndră in aur strelucind.
Eraŭ treĭ batalĭoane de garda 'mpĕrateascĕ
Mergênd voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
In frunte-ĭ Colonelul semeţ, pe calu-ĭ pag,
La braviĭ seĭ tovarăşĭ privea ades cu drag,
Şi inima in peptu-ĭ bătea cu foc, deşteaptă,
Câcĭ el visa, privindu-ĭ, la lupta ce-ĭ aşteaptă.
De-odat' el dâ cu ochiĭ de sarbedul Român
Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
Şi mult se minunează şi nicĭ câ-ĭ vine-a crede,
Când crucea Sfîntul Gheorghe pe sinul luĭ o vede.
Ş'opreşte regimentul, ear bravul Colonel
Se 'nchină la drumeţul, s'apropie de el
Şi-ĭ ḑice cu blândeţă: — De unde viĭ, străine?
— Vin tocmaĭ de la Plevna. — Cum e acolo? —
[Bine.
— Dar aste decoraţiĭ cum, cine ţi le-aŭ dat?
— Chiar Domnitorul nostru ş'al vostru Impĕrat.
— Dar pentru care fapte? — Ştiŭ eŭ?... Ci că
[drept plată
„Că am luat eŭ steagul reduteĭ... şi pe dată
„Cu el, strepunşĭ de glonţurĭ, ne-am prăbuşit in
[şanţ..."
— Dar ce rang aĭ, voinice? — Am rang... de Do-
[robanţ? —

Atunce Colonelul dând mâna cu Sergentul,
Se'ntoarce, dâ un ordin... Pe loc tot regimentul
Se'nşiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgênd al luĭ picior.

Mirceştĭ, Decembre, 1877.

IV

PASTORII SI PLUGARII

I

Priviţĭ pe cele dealurĭ inalte, inverdite,
Pe-acele largĭ poene cu florĭ acoperite,
Priviţĭ, străinĭ de lume, păstoriĭ ceĭ Românĭ
Aproape de-a lor turme păzite de-aĭ lor cânĭ,
Trăind o vĭaţă lină in taĭnica natură,
Cu buciumul in mână, cu fluerul la gură.
Cereasca limpedime, precum intr'un isvor,
Alin se oglindeşce în sufletele lor...

Voĭ toţĭ care de dînşiĭ aţĭ ris fără mustrare,
Jos capul, o! nemernicĭ loviţĭ de admirare.
Un paloş de isbêndă există 'n orĭ ce fer,
In tot păstorul astăḑĭ există-un scutier!

II

Priviţĭ pe cea cămpie frumoasă, roditoare,
Plugariĭ, muncitoriĭ lucrând in foc de soare.
Pe faţa lor cea blândă, pe ochiĭ lor ceĭ viĭ,
Adie boarea dulce din verḑile cămpiĭ.
Sub mâna lor e sapa, hârleţul, coasa, plugul.
Alâture cu dînşiĭ staŭ boiĭ purtând jugul,
Şi tot ce-ĭ înconjoară, deal, luncă, şes, isvor,
E pacĭnic ca blăndeţea din sufletele lor.

Voĭ toţĭ care de dînşiĭ aţĭ ris fără căinţă,
Jos fruntea, o! nemernicĭ căḑuţĭ în umilinţă.
O spad'a resbunâreĭ există 'n orĭ ce lanţ.
In tot Românul astăḑĭ există-un Dorobanţ!

Mircestĭ, Noembre 1877.

V

FRATII JDERI

I

E ger, e intuneric! Norĭ negri duşĭ de vînt
Se târăe pe şesurĭ, se lasă pe pămînt
Ca aripĭ urieşe de paserĭ nevedute
Ce curăţă de sânge văĭ, şanţurĭ şi redute.

E vînt cu ploae rece şi noapte cu fiorĭ
Câcĭ umbra e ţesută de fulgerĭ trăsnitorĭ.
Nu-s însă focurĭ nalte de-a ceruluĭ furtună
Dar fulgerĭ miĭ de tunurĭ ce'n zare crunt detună.

L'a lor lumină roşă in clipă se ivescŭ
Marĭ tabăre de oamenĭ armaţĭ ce se pândescŭ
Şi crâncene redute, şi'n dos de parapete
Văpăĭ de ochĭ selbaticĭ, luciri de baionete.

Românii uţĭ la pele, flămânţĭ, lipsiţĭ de foc,
In şanţul lor, sub arme, staŭ gloată la un loc,
De moarte şi nevoe riţênd cu nepăsare...
Voĭnicĭ eĭ sîntŭ la lupta, voĭnicĭ şi la răbdare!

—Mâĭ oamenĭ! ţice unul, un şoĭm de la Bikaz,
„De mult ne spală cerul cu ploae pe obraz!
„Mânĭ, când s'a face ţioă, Jder Neagu, fără veste
„Frumos a se ne-apară cât Albul din poveste.

—Urît, frumos, alb, negru, eŭ nu sciŭ, dar ce sciŭ
„Sciŭ că halal de Turcul ce-oiŭ intălni de viŭ.
—Şi ce-aĭ se'ĭ facĭ, mâĭ Neagu?—Se'l hăituesc, fărtate,
„Pân' mi s'a usca bine cămeşa de pe spate.“

Toţĭ rîdŭ... dar ce retează de-odată risul lor?
O bombă vine, - o bombă, al morţiĭ meteor!
Toţĭ vĕdŭ moartea cu ochiĭ!... un vaet: „Ah mor!...—
[Cine
Cine-ĭ ucis?—Eŭ, Neagu... me duc... ve las cu bine.“

„Sermanul!“ ḑicŭ Românii, grăindu-l trist de-arândul.
„Nicĭ c'aŭ avut el parte se-şĭ împlinească gândul!
„Mult aŭ se-l maĭ bocească neveste şi copile!
— He!... Dumneḑeŭ se-l erte!... ce vreţĭ?... n'aŭ avut [ḑile.

—Dar unde-ĭ Jder mezinul? — De pază colo 'n şanţ,
„Unde-aŭ perit aseară un zmeŭ de dorobanţ.
—Se-ĭ spunem, se nu-ĭ spunem că i-a murit frăţĭorul?
—Ba se tăcem maĭ bine, se nu-l ucigă dorul.

II

In capĕtul din dreapta al şanţuluĭ, in tină,
Stâ singur la o parte un om care suspină
Câcĭ are-o presimţire ce-ĭ tot meneşce-a reŭ
Şi-ĭ duce, duce gândul măhnit la frate-seŭ.

El e ostaş de frunte, Jder Nistor, vĕnătorul
Ce intră'n Turcĭ năprasnic cum intră'n cârd omorul.
Şi-ĭ place pe câmp neted cu durda se vêneze
Cumpliţi Başi-Buzuciĭ şi fiarele Cerkeze.

De-aseară 'n sentinelă Jder şede tot la pândă
Gândind la bĭata-ĭ mamă cu inima plăpândă,

Visând l'a luĭ mireasă cu sufletul duios,
Privind la Turcĭ in faţă cu ochiul scănteios.

Dar vîntul suflă-a earnă, dar ploaea cade'n unde!
Prin haĭne pân'la oase îngheţul îl pĕtrunde,
Şi'ncet el simte somnul că vine pe furiş
De'ntinde peste ochi-ĭ un vĕl paingeniş.

Jder luptă, umblă, cântă, nevrênd ca se se culce,
Dar somnu-ĭ varsă 'n crierĭ beţia luĭ cea dulce,
Şi el pe nesimţite invins, intunecat,
Se reazemă de puşcă ş'adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe a luĭ mamă
Ce vine, il atinge la ochĭ cu-a eĭ naframă
Şi-ĭ ḑice: „Te trezeşce copile, dragul meŭ!
„Vinŭ duşmaniĭ! te-ajunge prin somn pĕcatul greŭ!“

Tresare vĕnatorul!... Doĭ spectri se arată
Nălţându-se prin umbră cu arma ridicată!...
„Ho! fĭară, ho!“ el strigă, şi 'n clipă viŭ, deştept,
Pe duşmanĭ îĭ strepunge cu baioneta 'n pept.

Din doĭ unul c'un gemet oftează, cade, moare.
Ear altul cu durerea luptându-se 'n picioare,
Se 'ncruntă, se răpede ca lupul crunt la Jder
Şi-ĭ face-o brazdă largă la braţ cu-al seŭ hamger,

Apoĭ se prăbuşeşte alâture cu mortul.
Jder ḑice-atuncĭ, mustrându-l „De ce ţi-aĭ lasat cortul?
„Şi ce cătaşĭ, păgâne, aice 'n şanţul meŭ?
„Ţĭ-aŭ fost urît de vĭaţă?... Amar de capul teŭ!?

Şi aprig, cu mănie ridică stratu 'n aer
Se sfarme peptul duşman ce scoate-un jalnic vaer,
Dar când se dea: „Stâĭ, frate!" îĭ ḑice-un glas iubit,
„Nu-ĭ drept se daĭ lovire vrăşmaşuluĭ rănit!"

Jder stâ, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere
De Turc, îĭ leagă rana, alină-a luĭ durere
Apoĭ, când vine ḑioa, pe Turcul leşinat
Îl poartă 'n ambulanţă ḑicând: „Poftim vĕnat!"

VI

CAPITANUL ROMANO

Se dase treĭ asalturĭ reduteĭ neînvinse,
Tustrele îndrăzneţe şi crunte, dar respinse.
Şi câmpu 'ntreg de sânge acoperit era,
Şi, cuĭb grozav de moarte, reduta fulgera.
In şanţurĭ trupurĭ multe grămadă, resturnate,
Şi altele strepunse, pe dâmburĭ acăţate,
Formaŭ un crud spectacol ce lumeĭ arata
Cum scie Pedestraşul in foc a se lupta.

Romano Căpitanul de treĭ orĭ cu aĭ seĭ,
De treĭ orĭ ajunsese la şanţurĭ cel ănteĭ,
Ş'acum, retras de-o parte, stringea coloana-ĭ ruptă,
Cu ea se se arunce de-a patra oară 'n luptă.

De-odată... cine-ar crede!.. un aspru colonel,
Eşind de nu sciŭ unde, păşesce drept la el
Şi-ĭ ḑice: „Căpitane, nu-mĭ place-a ta purtare,
„Staĭ tot in urmă!“
— Cine?.. răcnescŭ in tulburare
Ostaşiĭ luĭ Romano arşĭ, rumenĭ pe obraz,
„El! Căpitanul nostru!.. din toţĭ cel maĭ viteaz!“
— „Tăcere, copiĭ!“ strigă Romano la mulţime,
Apoĭ spre Colonelul c'un aer de mărime
Se 'ntoarce, îl mesoară c'un ochiŭ plin de dispreţ
Şi-ĭ ḑice: „Colonele, de estĭ şi indrăzneţ
„Pre cât nedrept şi aspru, te 'ndemn se viĭ cu mine
„Se veḑĭ de sciŭ la moarte se merg cum se cuvine..
„Copiĭ!.. Zor inainte l'al patrule asalt.“
— Ura!.. respundŭ ostaşiĭ... ear el pe calu-ĭ 'nalt
Pornesce inainte, deprins a merge 'n frunte,
Şi sboară... dar un glonte, un sol al morţiĭ crunte,
Iĭ vine drept in cale şi-ĭ se opresce 'n pept.

Atunce Căpitanul pe cal stând âncă drept,
Răcnesce: Colonele!.. departe estĭ!.. respunde
„Cine-ĭ in cap şi 'n coadă?.. Eŭ unde... şi tu unde?..“
Apoĭ, sdrobit, el cade şi moare lin, zimbind,
Câcĭ vede in redută voĭniciĭ luĭ sărind.

VII

HORA DE LA PLEVNA

Colo 'n Plevna şi 'n redute
Staŭ păgâniĭ miĭ şi sute,
Staŭ la pândă tupilaţĭ
Ca zăvozĭ de ceĭ turbaţĭ.
Las' se şeadă marĭ şi micĭ...
Trageţĭ hora, mâĭ voĭnicĭ !

Sus, in tabăra turcească
Dat-aŭ tusa măgărească.
Răpciugoşiĭ crunt tuşescŭ, [1])
Cu ghiulele 'n noĭ stropescŭ.

Las' se crăpe, micĭ şi marĭ...
Trageţĭ hora, mâĭ tunarĭ!

Jos in vale, pe cămpie,
Baş-Buzucĭ de căsăpie
Şi Cerkejĭ mereĭ cumpliţĭ
Rupŭ cu dinţiĭ din răniţĭ.

Las' se rupă... rupe-ĭ-aşĭ!
Trageţĭ hora, Călăraşĭ!

Ţioa, noaptea glonţiĭ plouă,
Tot pămîntu-ĭ ud de rouă.
Nu e rouă din senin,
Ci e sânge de creştin.

Las' se ploae ca din norĭ.
Trageţĭ hora, Roşiorĭ!

Eaca mâ!.. din parapete
Vine-o scroafă ca se fete [2])
Opt godacĭ ş'un godăcel,
Toţĭ cu rîtul de oţel.

Las' se fete miĭ de miĭ...
Trageţĭ hora, mâĭ copiĭ!

Ne-a veni şi noă-odată
Ḑi de plată şi resplată
Sĕ-l aducem la aman
Pe Gaziul de Osman.

Vie!... ura!... la Balcanĭ!
Trageţĭ hora, mâĭ Curcanĭ!

Cât e negru, cât e soare
Moartea şede pănditoare
Şi prin şanţurĭ şi prin ripĭ,
Şi tot bate din aripĭ.

Las' se bată pâná mănĭ...
Trageţĭ hora, mâĭ Românĭ!

VIII

HORA DE LA GRIVITA

Fata luĭ Gazi-Osman,
Griviţa poartă-un colan,
Un colan tot de oţel...
Gĭoacă fulgeriĭ pe el.
Aleleĭ! de l'aş lua,
Inapoĭ nu l'aş maĭ da!

Mîndra 'n cale mĭ-aŭ eşit,
Doru 'n mine-aŭ resădit
Şi de-o lună pân' acum
Resădit me ţine 'n drum.
Fa, colanul ţĭ-oiŭ lua
Şi 'napoĭ nu l'oiŭ maĭ da!

Puĭcă scumpă de viteaz,
Nu m'aduce la necaz,
Că 'ntr'o ḑi m'oiŭ da prin foc
Şi te-oiŭ prinde de mijloc,
Ear colanul ţi-oiŭ lua,
Şi 'napoĭ nu l'oiŭ maĭ da!

Tu eştĭ viţă de păgân,
Eŭ sînt viţă de Român!
Bună eştĭ de sărutat
Dar şi eŭ bun de luptat!
Eŭ colanul ţi-oiŭ lua,
Inapoĭ nu l'oiŭ maĭ da!

Fa, deschide-mĭ sinul teŭ
Cât îs blând la graiul meŭ,
Nu me face se te-aştept
Şi se daŭ cu tine pept.
Pept cu tine de voiŭ da,
Ḑeŭ, colanul ţi-oiŭ lua...

. . . . . .

. . . . . .

Tot aşa mâri-am grăit!
Intr'o ḑi m'am răpeḑit
Ş'am pus mâna pe colan
Şi pe fata luĭ Osman.
Aleleĭ! Griviţă, fa,
Inapoĭ nu te-oiŭ maĭ da!

IX

MARSUL CALARASILOR

Român verde ca stejarul,
Rid de duşmanĭ şi de moarte!
Se'mĭ trăească armăsarul
Şi prin glonţĭ se me tot poarte!

Saĭ, voĭnice şi nechează
Ager, falnic ca un zmeŭ,
Câcĭ am inimă vitează
Şi credinţă 'n Dumneḑeŭ!

Cât 'mĭ-a sta mâna voĭnică
Pe-a mea pală ostăşească,

N'aĭbă grijă de nimică
Ţeara mea cea Românească!

Saĭ, voĭnice, şi nechează
Ag er, falnic caun zmeŭ,
Câcĭ am inimă vitează
Şi credinţă 'n Dumneḑeŭ!

Cu-al meŭ suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meŭ şoĭm albit de spume,
In duşmanĭ vom da năvală,
De s'a duce vestea 'n lume!

Saĭ, voĭnice, şi nechează
Ager, falnic ca un zmeŭ,
Câcĭ am inimă vitează
Şi credinţă 'n Dumneḑeŭ!

X

ODA OSTASILOR ROMANI

Junĭ ostaşĭ aĭ ţeriĭ mele, însemnaţĭ cu stea in frunte!
Dragiĭ meĭ vultanĭ de câmpurĭ, dragiĭ meĭ şoĭmanĭ
[de munte!
Am cântat in tinereţe stremoşeasca vitejie,
Vitejie fără seamĕn pe-acel timp de grea urgie
Ce la vechiul nostru nume aŭ adaos un renume
Dus pe Dunărea in Marea şi din Marea dus in lume!

Vin acum, la rîndul vostru, se v'aduc o închinare,
Vin cu inima crescută şi cu sufletul maĭ tare,

Ca eroĭ de marĭ legende, vin se ve privesc in faţă,
Voĭ, nepăsătorĭ de moarte, dispreţuitorĭ de vĭaţă
Ce-aţĭ probat cu-avîntul vostru lumeĭ pusă in mirare
Că din vultur vultur nasce, din stejar stejar resare!

De la Domn pân'la opincă, duşĭ de-o soartă norocoasă,
V'aţĭ legat in logodire cu isbînda glorioasă
Ş'aţĭ făcut ca se pricepem a trecutuluĭ mărime,
Mĕsurându-ve de-o seamă cu-a stremoşilor nălţime,
Ş'arătând, precum prin nourĭ mîndrul soare se arată,
Cine-am fost odinióră, cine ear vom fi o-dată!!

Se trăiţĭ, fecioriĭ de oaste! Domnul sfînt se ve ajute
A strebate triumfalnic in cetăţĭ şi in redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Griviţa cu sborul,
Ca la Plevna unde astăḑĭ ceĭ ănteĭ aţĭ pus piciorul,
Infruntând pe-Osman-Gaziul, şi prin fapt de bărbăţie
Ridicând o ţară mică peste-o mare 'mpĕrăţie!

O, vitejĭ de viţă veche! Auḑiţĭ in depărtare
Acel vuet fără nume ce resună ca o mare?...
Sîntŭ bătâile de inimĭ al intreguĭ neam al nostru
Ce adună ḑi şi noapte dorul luĭ cu dorul vostru,
Sîntŭ vĕrsârile de lacrimĭ pentru-acel care se stinge,
Sîntŭ urârile voiaose pentru-acel care învinge!

O! Românĭ, in faţa voastră, colo 'n taĭnica cea zare
Vedeţĭ voĭ o rază vie care 'ncet, încet resare
Strebătând prin umbra deasă de lungĭ seculĭ adunată?
E voiosul fapt de ḑioă mult dorită, mult visată,
E lumina re'nviereĭ, e luceaferul sperâreĭ,
E triumful lupteĭ voastre, soarele neatărnâreĭ!

Dragiĭ meĭ! din focul lupteĭ oţeliţĭ când ve'ţĭ intoarce
La cămin unde Românca asteptând, suspină, toarce,
Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă şi părinte
Ca la Domnĭ, cu pânĭ şi sare, vor eşi voă 'nainte.
Căcĭ din voĭ fieşte care poartă 'n frunte o cunună
Şi de gloria de astăḑĭ şi de gloria strebună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiŭ din noŭ zĭo reşce!
Viitorul Românieĭ dat-aŭ mugur ce'ncolţeşce!
O, copiĭ! de voĭ sînt mîndru, simt acea mîndrie mare
Care cresce cu mărirea unuĭ neam in desteptare.
Mĭ-am vĕḑut visul cu ochiĭ, de-acum pot se mor ferice!
Astăḑĭ lumea ne cunoasce: *Român*, ḑice, *Viteaz*, ḑice.

Mirceştĭ, 28 Noembre 1877.

XI

EPISTOLA GENERALULUI FLORESCU

Amice, vreĭ se afli ce fac şi cum trăesc
In cuíbul singuratic în care me găsesc
Departe de-ale lumeĭ petreceri variate,
Cu intrigĭ de tot soiul amar înveninate?
Me'ntrebĭ cum nu iaŭ parte la lupte sgomotoase,
Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eŭ, odinioară de lume iubitor,
Eŭ pasere pribégă, eŭ vecĭnic căletor,
Mĭ-am strîns acum aripa de cale ostenită,
Şi staŭ in nemişcare ca apa'n loc oprită?

Aceasta-ĭ o enigmă ce vreĭ ca s'o esplic?
Prea bine!... *Cer cuvîntul,* dup'obiceiŭ, şi ḑic:

„Ce fac?" — Pe scena lumeĭ privesc cum se lipesce
Invidia duşmană de tot ce strelucesce
Şi'l roade ca un verme ascuns sub un stejar
Cercând ca se'l restoarne cŭ-al seŭ venin amar.

„Cum vĭeţuesc? — Ca omul ce fapte marĭ viseaḑă
Şi scumpe suvenire de prin trecut vĕneaḑă,
Ca se'şĭ mîngâie mintea de proasta comedie
Ce-o joacă interesul şi trista mişelie.

Iubĭam o-dată lupta... dar lupta cea leală
Pentrŭ-o idee mare, frumoasă, triumfală,
In care luptătoriĭ cu inima 'ndrăsneaţă,
Prin arme fără pată se atacaŭ in faţă,
Numind orĭ-ce lovire pĭeḑişă: *felonie,*
Şi oarba clevetire: *băloasă infamie!*

Acum, in loc de arme curate, lucitoare,
Eŭ ved că se preferă hulirea mănjitoare.
Orĭ-cine stâ 'n arenă de tină are parte...
Eŭ, nedeprins cu tina, me ţin de ea departe

Şi'aştept se ved sub trâsnet hidoasa pocitură,
Care-a sădit în ţeară invidie şi ură.

Pe când eram noĭ tinerĭ, Florescule, amice,
Pe când orĭ-ce sperare murĭa, născênd, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorinţă,
De-a scoate România din tristaĭ umilinţă
Prin jertfe, prin virtute, prin strînsă infrăţire...
Toţĭ intr'un gând, cu toţiĭ uniţĭ intr'o simţire,
In batalĭonul sacru voĭoşĭ ne luam rândul,
Şi fie-care 'n parteĭ c'un dor îşĭ hrănĭa gândul,
Eŭ, se deştept prin cânturĭ mărirea strĕmoşească,
Tu, se re'nviĭ pe lume armata'ĭ vitejească.
— Dor taĭnic, vis feeric, sublimă nebunie,
Avênt semeţ şi falnic de falnică junie! —

Atuncĭ al nostru suflet prin norĭ luându'şĭ sborul,
Cu aripa'ĭ uşoară lovĭa chiar viitorul,
Şi orĭ-ce stavilĭ nalte, fantasme 'ngrozitoare,
Periaŭ in ochiĭ nostri ca negurile 'n soare.

Şi eată că prin muncă şi anĭ de stăruinţă,
A dat şi florĭ şi roadă puternica'ţĭ credinţă.
Din sinul ţeriĭ noastre o mîndră oaste-apare,
Menită ca se 'ntreacă a lumeĭ aşteptare,

Prin fapte glorioase din timpĭ de altă-dată...
Ea sboară 'n foc, şi ese cu fruntea 'ncoronată.

O! ce mîndrie mare simţit-aĭ tu ca mine!...
Dar ce amărăciune s'a revărsat in tine,
Vedênd fecĭoriĭ noştri păşind măreţ nainte,
Şi tu... uĭtat de-oparte, tu, bunul lor părinte!

Noĭ toţĭ, din depărtare, pe-al morţeĭ câmp de pradă,
Cătam a zări 'n soare lucind bătrîna'ţĭ spadă,
Ş'a noastră ostăşime, in foc iuţindu'şĭ pasul,
Doria, cerea, prin tunurĭ ca se'ţĭ audă glasul,
Căcĭ astă vie, jună, eroică armată,
Sub Cuza şi sub Carol prin tine-a fost creată,
Şi ţie cu dreptate se cuvenĭa onorul
Fruntaş de-a fi in luptă, tu, organisatorul!

Şi insă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
Aĭ fost ca un netrebnic lăsat în părăsire!
Netrebnic, tu netrebnic!... De când, o! Doamne,
['n lume
Lumina ţileĭ poartă al nopţeĭ negru nume?
De când netrebnic este acel ce cu iubire
Consacră-o vĭaţă 'ntreagă l'a patrieĭ mărire?

De când netrebnic omul cu inimă măreaţă,
Ce'n lupta pentru ţeară oferă braţ şi vĭaţă?
De când netrebnic şeful ce, orĭ cum bate vîntul,
Işĭ apără stindardul şi'şĭ ţine jurămîntul?

Amice, fiĭ in pace, alină-a ta durere...
In tot oşteanul astă-ḑĭ tu veḑĭ o mîngăere,
Câcĭ astă-ḑĭ tot Românul cunoasce, simte 'n sine,
Că arma stremoşească s'aŭ ascuţit prin tine...
Şi când privescĭ stindardul cu ochĭ plinĭ de uĭmire,
Stindardul viŭ tresare cu-o mîndră fîlfîire!...

Mirceştĭ, 4 Ianuarie, 1876.

LA TURNU-MAGURELE

LA TURNU-MAGURELE

SCENA IN VERSURI

(REPRESENTATĂ IN AJUTORUL OSTAŞILOR RĂNIŢI)

PERSONAGI

ADELA. tîneră veduvă.
HORCEA, sergent de Dorobanţĭ.
DOCTORUL,

Teatrul representă o cameră mică şi simplu mobilată.— Uşă in fund, altă uşă in stînga şi o fereastă in dreapta.— In faţa sceniĭ, maĭ in dreapta, o masă şi un scaun de lemn alb.

SCENA I

ADELA, (sfîrşind de scris un rĕvaş, îl sub-semnează ḑicênd:)

„Amica ta, Adela... in Turnu-Măgurele...
Treĭ pagine ticsite!... Ce am maĭ scris in ele?

(Citesce:)

„Scumpa mea Nataliţă!... ar fi un spectacol curios „pentru tine de a me vedea pe mine, o elegantă „deprinsă a trăi in saloane lucsoase, locuind acum „intr'o odăiţă goală şi purtând costumul ambulan- „ţeĭ... Cu toată această schimbare însă, nu poţĭ „crede, iubita mea, cât sînt de mulţemită!... Eŭ, „o tîneră veduvă, incongĭurată de adoratoriĭ pa- „tentaţĭ din Bucurescĭ şi din Iaşĭ, şi espusă a auḑi „in toate ḑilele aceleaşĭ declaraţiĭ monotone de amor, „me simt astăḑĭ maĭ demnă de posiţia mea inaltă „in societatea română sub nobila haĭnă de soră „de caritate. In capitalele noastre eram asurḑită de „falşele suspine ale comedieĭ lumescĭ; aice sînt „uĭmită de adevĕratele suspine ale suferinţeĭ, şi „pe cât acolo inima mea era nesimţitoare pe atât „aice ea bate şi cresce animată de un nobil devo- „tament... Am sub veghierea mea un june căpitan „rănit, foarte interesant... La asediul Plevniĭ, ser- „manul a priimit un glonţ in braţul drept şi mult „ne e teamă că va fi nevoe de o amputare.... „Fereasca-l Dumneḑeŭ de o aşa nenorocire! Ser- „gentul luĭ, un viteaz din al 13-lea regiment de „Dorobanţĭ, bun, simplu, cam original şi cu numele „de Horcea, plânge ca un copil când se gândesce „că o se remâe căpitanul luĭ ciunt... Eŭ însamĭ „me infior la această idee, câcĭ incep a avea pen- „tru scumpul meŭ rănit o afecţiune de soră... Te

„vĕd însă zimbind şi clătinând din cap, dar te pof-
„tesc se nu fiĭ nebună şi se nu'ţĭ inchipuescĭ ro-
„manurĭ... etc..., etc.“

(Uşa din fund se deschide... Adela stringe scrisoarea, o pune sub plic şi scrie adresa pe ea).

A! se deschide uşa... sergentul Horcea vine...
Se pun in plic scrisoarea... Acum adresa... bine!

SCENA II

ADELA, - HORCEA, (intră prin fund, se opresce lângă uşă, face salutul militar şi tuşesce).

HORCEA.

Hmm!

ADELA, (se scoală şi se intoarce spre Horcea).

HORCEA.

Doresc sănătate.

ADELA.

Ce face Căpitanul?

HORCEA.

Te 'ntreabă, duducuţă, ş'oftează greŭ, sermanul.

ADELA.

Se simte maĭ reŭ astădĭ?

HORCEA, (tace şi 'şĭ muşcă musteaţa).

ADELA, (ingrijită).

Respunde . . .

HORCEA.

Aşa 'mĭ pare.

ADELA.

Cum ?

HORCEA.

Apoĭ, cum s'ar ḑice, îl arde-un pojar mare...

ADELA.

La rană ?

HORCEA.

Şi sub coastă, colea, la inimĭoară . . .
Sciĭ... inima tînjesce când n'are sorioară,
Şi ḑeŭ... se nu te superĭ... dar eŭ incep a crede
Că mult maĭ reŭ e bolnav când bĭetul nu te vede...

ADELA.

Creḑĭ ?

HORCEA.

Cred... ades me 'ntreabă pe mine 'n aiurire
De estĭ, ca in poveste, o zină de iubire...
Un heruvim, un ânger... maĭ sciŭ eŭ câte-mĭ
[spune ?...
Estĭ ânger, duducuţă ?

ADELA, (zîmbind)

Nu cred.

HORCEA.

Mare minune!
Apoĭ de ce inşiră tot ast-fel de cuvinte?

ADELA.

El... are ferbinţeală şi-ĭ... ameţit de minte.

HORCEA.

Oare?... aşa se fie?... Eŭ unul dam cu gândul
Că poate, fiind tîner, şi luĭ i-a venit rândul
Se cadă 'n slăbiciunea de fire omenească,
Se... cum facŭ toţĭ flăcâiĭ din lume... se iubească.

ADELA (râpide).

Pe cine?

HORCEA (în parte).

Mâĭ, că iute a întrebat pe cine?
(tare) Pe cine, el o scie,.. eŭ sciŭ că nu pe mine.

ADELA, (cade pe gândurĭ).

HORCEA (în parte, privind-o).

Na! aŭ căduţ pe gândurĭ acum şi puĭculiţa...
Cu mĭere, cum se vede, îĭ atinseiŭ guriţa.

ADELA.

Ean spune-mĭ: fost'aŭ astă-dĭ chirurgu 'n ambu-
[lanţă?

HORCEA (posomorîndu-se)

Aŭ fost.

ADELA.

Aŭ veḑut rana?... şi are el speranţă,
Că ea se va inchide prin simpla vindecare?
Şi n'a fi trebuinţă de-o crudă operare?

HORCEA.

Chirurgul cam pe gânduri eşit-aŭ astă dată
Câcĭ i-aŭ părut luĭ rana mult maĭ inflăcărată.
L'am întrebat ce crede?.. Nu mĭ-aŭ rĕspuns nimică,
Dar clătina din capu-ĭ... şi, zeŭ, mĭ-e tare frică.
(înduĭoşindu-se) Sermanul Căpitanul, un bujorel în [floare
S'ajungă ciunt, drăguţul!... de-a sci, se sciĭ că [moare!

ADELA (in parte).

Se moară— o! Doamne sfinte!

HORCEA.

A! bată ĭ-ar se-ĭ bată
Chirurgĭ! eĭ nu sciŭ alta decât se taĭe 'ndată
Şi braţe şi picioare cu arma ascuţită...
Doar braţul nu e creangă şi omul nu-ĭ răchită...
Eŭ îl cunosc, duducă, pe Căpitan... maĭ bine
S'ar impăca cu mórtea decât cŭ-aşa ruşine.

ADELA.

Dar, dac'ar fi nevoe numaĭ decât... Ce-aĭ face
In locul luĭ chiar insuşĭ?

HORCEA.

Eŭ? ḑeŭ, maĭ bine 'mĭ place
Se merg pe ceea lume intreg, cu cap, cu toate,
Decât o vĭaţă lungă se fiŭ un trunchiŭ cu cĭoate.

ADELA.

O sciŭ; aşa-ĭ Românul, nepăsător de vĭeaţă;
Dar lângă-amărăciune maĭ este şi dulceaţă;
Dar dacă-ĭ crud de-a perde un braţ, acea durere
Nu poate se găsească pe lume-o mângâere?
Rănitul nostru-ĭ june; din pragul tinereţiĭ
El poate se privească la bunurile vĭeţiĭ,
Plăceri, considerare, familie, iubire...
La toate are dreptul viteazul se aspire.

HORCEA.

O fi, însă stejarul amar se oţeresce
Când apriga secure de crengĭ îl despărţesce,
Şi crede-me, duducă, Românul e de milă
Când n'are cu ce strînge la sinu-ĭ o copilă.
Atuncĭ nu-ĭ maĭ remâne decât se se sfîrşească,
Saŭ... alte douĕ braţe pe lume se găsească...
Heĭ! când aĭ vrea, duducă, se-ţĭ facĭ cu el po-
[mană...

ADELA.

Eŭ? cum?

HORCEA.

Estĭ bună, bună de pus, zeŭ, chiar pe rană.
Aĭ douĕ braţe... dâ-le in dar luĭ Căpitanul,
Şi ast-fel, numaĭ ast-fel, i-aĭ indulci aleanul..
Le daĭ?... Aud?... Duducă, ascultă-me pe mine.
In locul dumitale le-aşĭ da eŭ ca maĭ bine.

ADELA.

Dar cum vreĭ cu-a mea milă se-ĭ cad eŭ luĭ nă-
[paste

HORCEA.

Năpaste! Dee-mĭ Domnul şi mie tot de aste!
Auḑĭ? năpaste — o floare frumos imbobocită...
Dar unde se maĭ află maĭ veselă ursită?
Năpaste! (o privesce cu admirare) Căpitanul şi eŭ am fi
[în stare
De braţele-amĕndouĕ se cerem o scurtare
De-am sci că ne aşteaptă o ast-fel de resplată.

ADELA.

Dar bine, Horce dragă, gândesce încă-o dată:
Cuvine-se chiar însă-mĭ se cerc de a-ĭ propune?...

HORCEA.

Ba nu, ferească sfîntul!... Eŭ, de 'nvoescĭ, i-oiŭ
[spune
Că dacă-a perde braţul şi n'a vrea ca se moară,
I-a da braţele sale in schimb o Zînişoară.

ADELA.

Şi ar priĭmi ?

HORCEA.

N'aĭ grijă... haĭt, cu nepusă masă;
Ba ş'a juca drăgaĭca, rănit cum e, prin casă.
Ce vreĭ? Aşa-ĭ Românul când strechia 'l lovesce;
Când inima dâ mugur şi muguru 'nfloresce.

ADELA (riḑênd)

Glumeţ eştĭ.

HORCEA.

Glumeţ, insă... cum găsescĭ gluma?

ADELA.

Bună.
Dar...ean se schimbâm vorba.

HORCEA.

S'o dâm pe-o altă strună?

(in parte) Se vede c'am sclintit'o cŭ-a mea avocăţie.
De!. nu m'a făcut mama mehenchiŭ in limbuţie.
Păcat!

ADELA.

Sciŭ că 'mpreună aţĭ fost răniţĭ o dată;
Ear cum, şi când, şi unde nu mĭ-aĭ spus încă...

HORCEA.

Eată
Cum s'a 'ntĕmplat, duducă: Trecuse-o septĕmână
De când eram in harţă cu Litfa cea păgână,

Alâture cu Plevna, in faţă cu-o redută
Ce 'ntocmaĭ ca ariciul, ghem toată prefăcută,
Părea că e pustie şi ne poftea aproape,
In şanţurile-ĭ dese de viĭ se ne ingroape.
Noĭ tot ţinteam privirea doar om zări duşmanul
Şi tot trăgeam la tunurĭ doar i-om strica redanul,
Dar după parapate ascuns el cu urgie,
Pe când noĭ dam in bobot, trăgea in carne vie.
— Era ear maĭ cu sémă, era 'ntr'o pădurice
O baterie care cu noĭ juca 'n popice.
Şi sămăna cu bombe, scurtându-ne de ḑile,
Cum samănă Româniĭ cu grâŭ la Sân-Vasile.
O noapte, Căpitanul vr'o ḑece inşĭ ne chiamă
Şi ḑice: Mâĭ, de moarte ve este, saŭ nu, teamă?
— Nu, Domnule! rĕspundem.— Nu? — Nicĭ de [cum.— Prea bine;
Eŭ merg la baterie s'o iaŭ... Veniţĭ cu mine?—
—Venim! cu toţĭ răcnit-am şi ne-am pornit pe dată,
Ne-am furişat prin umbră ca vulpea cea şireată,
Şi când se dea foc Turciĭ la tun, pe ne-asceptate
Eĭ se trezescŭ cu spaima şi cu Români 'n spate.
Pe loc şi dâm năvală in eĭ, mănca-ĭ-ar corbiĭ!
Şi ne'ncleştâm la luptă grămadă, chiar ca orbiĭ.
Ce groasnică trînteală! ce râcnete de ura!
Ce lovituri cu stratul! ce muşcăturĭ cu gura!
Pân'ce din Turcĭ, hapsiniĭ, nu aŭ remas nicĭ unul,
Pân'ce le-am stricat cuĭbul, pân'ce le-am luat tunul!
Pe tun pusese mâna el însuşĭ Căpitanul,

Luptând cum luptă Zmeul cu Badea-Năsdrăvanul.
Ear când in faptul ḑileĭ ne-am cercetat dobânda
Cu-o rană fie-care işĭ mĕsura isbânda.
La braţ Căpitănaşul avea o 'mpuşcătură
Şi eŭ, colea pe frunte, această lovitură.
Dar fie! eram mîndri ca leul-paraleul
Când am adus in lagăr cel tun... ce'ĭ ḑic trofeul!

ADELA (entusiastă).

A! bravo, bravo, bravo, Românĭ de vitejie!
(Uimindu-se) Ah! inima mea cresce in veselă mîn-
[drie...
Şi simt... şi simt... (plânge).

HORCEA.

Ducucă... ce plângĭ?... Da nu maĭ plânge...
(in parte) Când vĕd plâns de femee, un nod colea
[me strânge.
(uĭmit) Tot plângĭ?...

ADELA.

Nu e nimică, şi nu bagă de seamă.
(dându-ĭ batista eĭ) Voĭnice, de la mine primesce-astă
[năframă
Şi-mĭ spune, cine ast-fel te-aŭ increstat in frunte?

HORCEA.

Un Turc urît şi negru, nalt, ţeapăn cât un munte.
Vroia se-mĭ taĭe capul lovind cu eataganul...

ADELA.

Şi cum scăpaşĭ ?

HORCEA.

Vĕḑut-aĭ cum crapă 'n cincĭ bostanul
Când îl isbescĭ d'o peatră?... Aşa i-aŭ crăpat capul
Când l'am pocnit cu stratul in tidvă pe arapul.
S'aŭ dus pe ceea lume in raiŭ se facă jafurĭ
Prin munţĭ de baclavale şi dealurĭ de pilafurĭ..
Dar ce staŭ eŭ la vorbă şi dîrdîiŭ ca o babă?
La doftorul cel mare alerg cât maĭ in grabă
Se vie-aice insuşĭ, pe Căpitan se'l vadă
Căcĭ cel chirurg la vorbă nu are de loc nadă.

ADELA.

Aleargă... şi la postă se daĭ astă scrisóre,
Te rog.

HORCEA.

Prea bine, adă ; me duc intr'o 'ntinsoare.
(se opresce la uşa din stînga).
Duducă... (arată spre uşa din fund) El te-aşteaptă... Fâ
[aḑĭ o faptă bună...
Şi cel de sus pe frunte ţi-a pune o cunună.
(ese prin stînga)

SCENA III

ADELA.

Ce oamenĭ! Ce natură frumoasă şi bogată!
Ce inimă vitează şi simplă şi curată

Se bate 'n aste sinurĭ când e nevoea 'n ţeară!
O! nu, nu România nu poate 'n vecĭ se peară
Cât are pentru pază o verde seminţie
Cu suflet aşa mare, cu minte-atât de vie!
Nu! in zadar pe faţă-ĭ invidia străină
Cercat-aŭ s'o mănjească cŭ-otravă şi cu tină.
Infamĭ clevetitoriĭ, vrăjmaşĭ aĭ Romănieĭ,
Sîntŭ inferaţĭ de-acuma cu ferul infamieĭ,
Câcĭ le-aŭ rĕspuns Românul cŭ-a sa dispreţuire
Prin fapte glorioase ce mergŭ la nemurire!...
Aice, lângă mine un tîner eroŭ zace
In ghiarele durereĭ... sermanul!... dar ce face?

(deschide puţin uşa din fund)

Doarme!... cât e de palid!... Ce taĭnică tristeţă
Pe fruntea luĭ e'ntinsă!... Ce aer de nobleţă,
Ce aer de mărire căştigă o fiinţă
Căḑută pentru ţeară in crudă suferinţă!...
Ah!... trista luĭ privire adînc me'nduĭoşează...
Ce-aud?... suspină?... poate că el acum visează
La mine... me iubesce!... şi eŭ... oare 'n iubire
Putut-aŭ se se schimbe a mea compătimire?

(cade pe gânduri)

SCENA IV

ADELA, HORCEA (intră tulburat)

HORCEA.

Duducă, duducuţă...

ADELA.

Ce este?

HORCEA.

Nu e bine,
Am intelnit chirurgul... (oţerindu-se) Vaĭ! simt fioriĭ
[prin vine.

ADELA.

Chirurgul?

HORCEA.

Dar, chirurgul, casapul, cĭocărtaşul
Mĭ-aŭ spus că amputează chiar astădĭ pătimaşul,
Că-ĭ teamă de cangrenă.

ADELA (spăriată)

Cangrenă! vaĭ de mine!
Cangrena-ĭ moarte!

HORCEA (perdut)

Moarte!... se moară... Cine? cine?
Eŭ? eată-me... sînt gata!... dar el?... O! Doamne
[sfinte!
Ce fac eŭ făr' de dînsul?... Ce spun l'al seŭ pă-
[rinte?..

ADELA.

Dar ce se facem, frate?

HORCEA.

Ascultă... Estĭ creştină...

De nu vreĭ s'aĭ mustrare c'aĭ fost cumva de vină,
Aleargă lângă dînsul şi-ĭ spune ce-ĭ sci spune,
Ca se-l induplecĭ soarteĭ amare-a se supune.
Vorbesce-ĭ românesce, grăesce-ĭ franţuzesce,
Cum ţĭ-a veni maĭ bine, dar mi-l adimenesce
Rugându-l şi ḑicându-ĭ că 'l veĭ iubi maĭ tare
De-a vrea ca se asculte pe doftorul cel mare.

ADELA.

Dar... Horcea...

HORCEA.

Duducuţă... lumină... floarea vie,
Mergĭ, scapă-l de la moarte şi me daŭ rob...

ADELA.

Eĭ!... fie! (intră în fund).

SCENA V

HORCEA (cătând prin uşa din fund)

Eat'o!. puĭcuţa merge... când pasă, când s'opre-
[sce...
S'apropie de patu-ĭ... El s'aŭ trezit, zimbesce,
Aŭ şi uĭtat durerea... O! farmec de muĭere!...
Femeea-ĭ, ci-că, floare de leac pentru durere...
Ce spunŭ eĭ oare? (ascultă) N'aud... de-aprópe ĭĭ
[şoptesce...

Ea pare că îl roagă... dar el se 'mprotivesce...
Ea plânge!.. Na! chirurgul de-acum poate se vie.
In lacrimĭ de femee chiar ferul se mlădie...
Viteazul, leul, zmeul e 'nvins de-o păpuşică...
El îĭ sărută mâna... Ce mână mititică!...
Şi eaca!... Ce-mĭ vĕdŭ ochiĭ?... şi ea... ea îl sărută
Pe frunte?... Haĭt, acuma logodna-ĭ şi făcută.
Dar... eată şi chirurgul!... peĭ drace!... El sosesce
Ca nourul pe soare când cerul strelucesce.

SCENA VI

HORCEA, ADELA (intră tulburată)

ADELA.

Ah! Horce, mergĭ degrabă... Te chiamă, el te [chiamă...
Chirurgul este gata... Eŭ nu pot sta, mĭ-e teamă.

HORCEA.

Dar bĭetul Căpitanul primesce se-l...

ADELA

Primesce.

HORCEA.

Me duc... ah! duducuţă, mult el te maĭ iubesce!
(ese)

SCENA VII

ADELA (cade pe scaun).

O! Doamne!... ce durere, ce groază pentru dînsul
Se simtă ferul rece tăind un os într'însul!...
Fiorĭ îmĭ trecŭ prin crierĭ... mĭ-e inima de ghĭaţă...
A!... ce s'aude?... geme?... aş da chiar a mea vĭaţă
Ca se'l scutesc, sermanul, de chinurĭ... ah! ear
[geme?... (ascultă)
Ba nu, me 'nşeală spaĭma... El rabdă... nu se teme.
Cum aş voi se intru... (s'apropie incet de uşă) se-ĭ
[şterg uşor pe frunte
Sudoarea ingheţată a suferinţeĭ crunte,
Se-ĭ ţin pe braţe capul, s'aţint a mea privire
In ochiĭ luĭ, ĭubitul, cu toată-a mea ĭubire...
Dar nu pot... n'am curajul... d'abĭa staŭ pe picĭoare.
(vine şovăind de se reazămă de masă).

SCENA VIII

ADELA, DOCTORUL (intră prin stînga).

ADELA.

A! Domnul doctor...

DOCTORUL (inchinându-se).

Doamnă, sergentul dinioare
Mĭ-aŭ spus c'aţĭ vrut indată ca se alerg aice.

ADELA.

Eŭ ?

DOCTORUL.

De-am putut pricepe ce aŭ voit amĭ ḑice,
Chirurgul vrea se facă o amputare ?

ADELA.

— Aşa e.
Ve rog se treceţĭ ĭute alâture 'n odae.

DOCTORUL.

Me duc... dar maĭ nainte primiţĭ astă hărtie
Şi astă cutioară... (intră in camera din fund).

ADELA (deschide scrisoarea)

Maiorul!... Ce îmĭ scrie ? (citesce râpide).

„Iubită cumnăţică! „Măria Sa Domnitorul „a acordat Căpitanuluĭ şi sergentuluĭ incre-„dinţaţĭ ingrijireĭ d-tale, decoraţia *Steaoa Ro-„mănieĭ* şi medalia: *Virtutea militară,* pentru „eroica lor purtare. Ţi le trimit d-tale, ĭu-„bită cumnăţică, pentru ca se aĭ mulţemirea „de a-ţĭ decora insaşĭ protegiaţiĭ, etc.“
A! câtă mulţemire pe dînşiĭ!... dar ce-ĭ oare?

(se aude alâture un glas răcnind).

GLASUL.

A!

ADELA (ţipând)

A!.. îĭ taie braţul! (cade pe scaun). Sermanul! cum
[îl doare!

SCENA IX

ADELA, HORCEA (dând busta pe scenă).

HORCEA.

Ura!... Nu mi'l maĭ taĭe... Nu este trebuinţă.

ADELA.

Cum? ce ḑicĭ?

HORCEA.

Eaca doftor cu cap şi cu sciinţă!
El cât aŭ veḑut rana, aŭ început a ride
Ş'aŭ spus că de la sine curând se va închide.
Atuncĭ Căpitănaşul, precum o fată-mare,
Inchis-aŭ ochişoriĭ în dulce leşinare.

ADELA (veselă).

Me duc se-ĭ deschid vesel cu *Steaoa Românieĭ...*
(scoate decoraţiile).
I-aŭ acordat'o Vodă ca semnul vitejieĭ.

HORCEA.

I!... Sfinte şi Părinte! Ce bine a se-ĭ pară! Ura!

ADELA (presentându'ĭ medalia)

Şi d-tale: *Virtutea Militară.*

HORCEA (ameţind)

Eŭ?... Na!... se'ntoarce casa... m'apucă nebunia... Eŭ, decorat! (primesce medalia şi o sărută) drăguţa! [Trăească România!

(Amĕndoĭ se indreaptă spre uşa din fund).

Mirceştĭ, Noemvrie 1877.

NOTE

NOTE

III. — HODJA MURAD PASA

[1]) *Ghĭun,* ḑioă.— *Ild,* fulger.— *Djennet,* raiŭ.
[2]) Numele imperiuluĭ Otoman.
[3]) Lamartine, *Istoria Turcieĭ.*
[4]) *Aman,* termin ce insemnează a cere ertare.
[5]) *Hodje,* perceptorul Sultanuluĭ.
[6]) *Caplan,* tigru.
[7]) *Solacĭ, Spahiĭ,* corpurĭ de ostaşĭ.
[8]) *Arslan,* leul.

IV. — GARDA SARAIULUI

[1]) Sultanul poartă glorioasele titluri de *Padişah*, de *Şah-Şahin*, de *Sahi Alem Penah*, de *Sahin Sahi*, *etc.*

[2]) *Azrael*, înger.

[3]) *Nakib*, păzitor al sangiaculuĭ luĭ Mohamed.

[4]) *Orta* saŭ *ojak*, denuminarea regimentelor de Enicerĭ.

[5]) Fie-care orta avea cazanul eĭ. Resturnarea cazanuluĭ. cu fundul in sus era un semn de revoltă.

[6]) *Zahid-kĭafir*, ipocrit-blasfemator. Selim vroea se introducă reforme europeane in armată şi in administraţie.

[7]) *Kĭehaĭa*, sindicul Enicerilor.

[8]) *Fellah*, ţĕran sărac.

[9]) *Sangĭac*, stindardul Profetuluĭ care se desfâşură când imperiul e in pericol.

V. — NOAPTEA ALBA

[1]) *Prier*, numele poporal al luneĭ luĭ April.

VIII. — MURAD GAZI SULTANUL SI BECRI MUSTAFA

[1]) *Murad* saŭ *Amurad IV* s'a suit pe tron la anul Hegireĭ 1032 care corespunde cu anul de la Christos 1622. — Acest Sultan a fost bizar, crunt şi dedat la patima beţieĭ.

El avea plecare a face lucrurĭ nepotrivite cu demnitatea tronuluĭ, şi adeseorĭ îl apuca furia de a vĕrsa sânge. Atuncĭ eşia noaptea din Saraiŭ, cu sabia goală, alerga ca un nebun pe strade şi ucidea pe cine intălnea. Alte dâţĭ îĭ plăcea se tragă cu arcul in oameniĭ care treceaŭ pe sub ferestrele Saraiuluĭ, in căt numĕrul victimelor cruḑimeĭ luĭ s'a suit la fabuloasă cifră de 14000.—Fanatic, la inceputul domnireĭ sale, Murad pedepsea cu moartea pe orĭ cine bea vin saŭ cafe, pe orĭ cine fuma opium saŭ chiar tutun. El ordonase prin urmare inchiderea tuturor cafenelelor din Constantinopoli şi din toate celelalte oraşe ale imperiuluĭ, insă după ce Becri Mustafa îl fácu se guste şi se aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel maĭ de frunte beţiv, invoi tuturor Mohametanilor a vinde şi a bea spirtoase, in contra prescripţiilor Coranuluĭ.

Cu toate aceste viciurĭ monstruoase, Murad poseda frumoase cualităţĭ de spirit şi corporale. El era cel maĭ bun călăreţ şi arcaşul cel maĭ meşter de pe timpul luĭ. Nime nu scia ca dĕnsul se svĕrle djeridul şi se atingă ţelul la mare distanţă; nime nu putea se alerge răpide ca el; chiar calul cel maĭ sprinten îl intrecea cu greŭ la fugă.

Murad avea un spirit deştept, apreţiator de poesie şi o mare tărie de voinţă la tot ce intreprindea. Curajul seŭ îĭ meritase numele de Gazi, adică viteaz; insă toate darurile sale naturale aŭ fost stinse de viciul beţieĭ, şi moartea luĭ cauzată de această mârşavă patimă, aŭ fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăsate ale imperiuluĭ.

(Cantemir, Istoria Imperiuluĭ Otoman).

Becri Mustafa a fost un beţiv vestit care a avut o fatală inriurire asupra luĭ Murad. Cuvĕntul turcesc *becri* insemnează beţie.

[2]) *Bairamul* e carnavalul ce urmează după postul Ramazanuluĭ.

3) *Haĭret* este numele ereĭ musulmane, cunoscută la Europeĭ sub cualificarea de Hegiră.

4) *Bostangii* formaŭ garda Sultanuluĭ in numĕr de maĭ multe miĭ.

5) *Misir*, Egipetul.

6) *Beĭlerbei*, prinţiĭ prinţilor! ast-fel se numeaŭ guvernatoriĭ de Anatolia, de Rumelia şi de Damas.

7) *Capudan*, ministru de marină; *Serasker*, ministru de resboiŭ.

8) *Spahiĭ*, soldaţĭ de cavalerie; *topciĭ*, artileriştĭ.

9) Sultanul acorda Vizirilor şi Beilor dreptul de a avea un soiŭ de bandă de muzică, numită *tabulhana* ce se compunea de noă tobe, de noă zurnezeni care sunaŭ din zurnader, surle; de şepte borazenĭ saŭ trompetaşĭ, de patru zilezanĭ care ciocneaŭ teasurĭ de alamă; afară de acestea le maĭ acorda *alemul*, un stindard verde ce purta in vîrf o placă de argint in formă de semi-lună, şi *tuĭul* format de treĭ coḑĭ de cal impletite cu multă artă.

10) *Iman*, preot. — *Kizlar*, eunuc.

11) *Seizĭ*, ingrijitorĭ de caĭ.

12) *Muftiul* e capul religieĭ, el esplică Alcoranul.

13) *Aliothman*, este numele propriŭ al imperiuluĭ.

14) *Soliman I Canuni*, adică legislatorul, eroul neinvins.

15) Murad a voit se facă resboiŭ cu Leşiĭ dar a incheiat pace cu ambasadorul regeluĭ Polon la Giurgevo.

16) *Abaza*, unul din Paşiĭ ceĭ maĭ puternicĭ, revoltându-se, s'a adăpostit mult timp sub zidurile Erzerumuluĭ.

17) *Ok-maĭdan*, cămp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopoli.

18) *Tozcoparan*, vestit arcaş de pe timpul luĭ Murad.

19) Turciĭ daŭ Moldoviĭ numele de *Bogdania*.

20) *Şeitan*, Satan.

21) *Hagiŭ*, pelerin de la Meka.

22) *Deliŭ*, nebun.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

23) *Ulema*, eclesiastic.

24) Adevĕratul nume al Coranuluĭ este *Elcuran*.

25) *Elcovanĭ*, paserĭ care sboară in cârdurĭ pe faţa Bosforuluĭ.

26) Diverse localităţĭ de pe malurile Bosforuluĭ.

27) *Islamul*, legea mahometană.

28) *Eiŭvallah*, urare de fericire.

29) *Feredgea*, vĕl care acopere obrazul femeilor musulmane.

IX. — PRIER SI FATA ERNII

1) *Prier*, numele poporal al luniĭ luĭ April.

IV. — STROE PLOPAN

1) Toate drumurile vechĭ treceaŭ pe muchea dealurilor.

2) Copilaşiĭ românĭ aŭ pĕrul galbin deschis.

VII. — HORA DE LA PLEVNA

1) *Răpciugoşiĭ crunt tuşescŭ*. Ostaşiĭ nostri daŭ porecla de *răpciugoşĭ* tunurilor turcescĭ.

2) *Vine-o scroafă ca se fete*. Adică *o bombă*.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ